

COLLOQUIA
ERASMI
ROTERODAMI

Continens in se communiter quoti-
diani sermonis formulae.

*Nunc de quo in praefatione
notatum est.*

EDINBURGI.

Typis Georgii Mofmanni
Anno Dom. 1704.

HEXASTICHON

AD PUEROS.

Hæus puer ingenuis mentem virtutibus orna,
Imberbis discas verba latina loqui.

Crede mihi, haud pulchro radiantes gem-
mula in auro

Splendida nec lussus, purpureave toga. (tu
Ingenuum exornant puerum, quantum inclyta vir-
gens, quam sequitur gloria, fama, decus

ACCESSERE,

Precatio dictanda dum mane surgitur:

Precatio ante cibum sumendum,

Benedictio mensæ ante degustationem, Græcè

Ἐὐχαριστήριον

Gratiarum actio mensæ, Græcè Ἐὐχαριστήριον & Latine

Precatio post cibum.

Precatio dum utitur cultum:

Pro docilitate:

Pro docilitate pietatis. ex Psalm,

Comedia quadam Ioan Textoris.

Dialogus pueri & præceptoris.

Decem DEI verba sive præcepta

ad virtutis studium adhortatio.

No. v.

17

BODL. LIBR.

EPI TOM E COLLO

QUIORUM ERASMI.

Ex proemio praecepta.

NON temerè docet quidam, ut salutemys libenter; comis enim & blanda salutaris saepe conciliat amicitiam, inimiciam diluit, certè mutuum benevolentiam alit augetque.

Urbanitatis est salutare obvios, aut eos qui nos adeunt, aut quos aditus ipsi colloquendi gratia. Item operis aliquid agentes, coenantes, oscitantes, singultientes, sternutantes, ridentes.

In ructu, crepitave ventris salutare hominis est plus satis urbanum. Sed incivilius etiam cum salutare qui recusat urinam, aut alvum exonerat.

Urbanum est addere cognationis & affinitatis titulum, nisi cum habeant aliquid edii: tum enim praestat uti

• EPITOME COLLOQ.

plausibillioribus; ut pro novercâ mater,
pro privigno fili: pro caligariis, calce-
ariis, Vir honorande. Præfecte, Tribune.

Senes, ignotos adolescentes filiorum
cognomento salutant: Adolescentes.
vicissim illos, aut Patres, aut Dominos.

Salutandi formula in primis congressu
Salve Pater amantissime. Salve mea Ma-
tercula.

Salve mi frater, Salve Præceptor obser-
vande,

Salve Condiscipule. Salvus sis.

Salve plurimum amicorum optime:

Salve Vir ornatissime, spectatissime.

Salvete pariter omnes.

Salvete quotquot adestis, Unâ salvete
omnes.

Salve Congerrio lepidissime, Salvete belli
Homunculi. Salvete iterum atque
iterum.

Salveto ancillula, annos nata quindecim.

Salve puella. annorum octodecim.

Salvere te jubeo. Salutem tibi precor.

Responsio.

Et tu salve, Salvus sis tu quoque,
Et tu tantundem Nicolae, Et tu salve
perpetuum.

Salve tantundem, mi Petre. Idem tibi
precor.

Bene precandi formula

Et bene precari salutarioris genus est.

Convivium.

Sit foelix convivium. Bene sit universo
coetus.

Precor omnia laeta vobis omnibus.

Deus bene fortunet vestrum convi-
vium.

Sternutanti.

Sit faustum ac foelix, Servet te Deus.

Sit salutiferum. Bene veritat Deus.

Auspiciis quippiam.

Sit foelix & faustum Republicae.

Bono sit omnibus, quod instituis.

Bene veritat Deus, quod agis.

Bene fortunet Christus Optimus

Maximus, quod in manibus est.

Faveant Superi tuis contibus.

Foeliciter cedat quod instituis.

6 EPITOME COLLOQ

Prosperè succedat quod auspicatus es.
Bonis avibus cœpta res, melioribus
exeat.

Proficiscenti quopiam.

Precor ut bonis avibus hinc abeas, me-
lioribus redeas.

Opto tibi foelicem cursum, & re-
cursum foeliciorem.

Sit iter lætum, reditus lætior,
Bonis auspiciis solvas anchoram.

Utinam ista profectio succedat tibi ex
animi sententia.

Sospitet te Jolus, Optimus, Maximus,
Superi ptepitui te nobis incolumem
restituunt.

Servet te Deus animæ dimidium meæ.
Opto tibi reditum incolumem.

Responsio.

Maximas tibi gratias ago.

Precor tibi vicissim omnia læta.

Servet te Deus interim quoque incolu-
mem.

Faxit Deus, ut omnia utrique cedant
ex sententia.

ERASMI ROTTERD.

Valedicendi

Bene vale. Valete omnes.

Cura ut quam rectissime valeas.

Valetudinem tuam cura diligenter.

Vale quam optime, Vale in crastinum.

In hoc biduum vale.

Cura ut sit mens sana in corpore sano.

Resp: Dabitur quidem opera.

Valebis tu quoque. Et tu valeas.

Tibi vicissim precor prosperam valetudinem.

Faxint Superi ut aliquando rediens incolumis, vos incolumes offendam.

Quò tu nunc abis? Quò vadis?

Quò nunc noster Leonardus? Quò te confers?

Quò nunc se proripit ille?

Quò te Moeri pedes? Quò properas?

Quònam hinc abiturus es? quò nunc iter ess?

Resp: Confero me domum.

Recipio me in patriam, Eo in scholam.

Ibo hinc ad forum, scripturus papiam.

Rur hinc concedo. (papyrum.

3. EPITOME COLLOQ.

Ex ad macellum, allaturus opsonia.
Ex consilio Parentum meorum Witten-
bergam proficiscor, ad ampliorem
ingenii cultum capiendum.

Propediem, ut à patre percepi, hinc
biturus sum.

Commigraturus sum Norimbergam
Basileam, Lutetiam.

Salutare per alium.

Frobenium jubebis meo nomine salvere
Eratmiolum meam causam salutabis dili-
genter:

Machi, quam potes officiosissime
ex me salutem dicito.

Dic me omnibus omnia laeta precari
Salutabis mihi sodalitatem diligenter
Amicos omnes meis verbis salutato
Fratri ex me salutem dicito.

Salutes omnes qui de me percontan-
buntur:

Responsio.

Ficlam diligenter ac sedulo. Curabo.

Fiet.

Dabo operam, Effectum reddam. Co-
rabitur.)

Bene precandi contrahentibus

Precor ut hic contractus commodo
bonoque sit utrique.

Precor ut hoc matrimonium voluptati
sit omnibus nobis.

Utrique vestrum, saultum, foelixque sit
precor.

Adsit Deus.

In nova anni munda

Precor ut hic annus tibi laetis auspiciis in-
eat laetioribus procedat, laetissimis exeat.
ac saepius recurrat semper foelicioz.

In exortu dies.

Precor ut hic dies tibi candidus illuxerit.

Precor ut hic sol foelix surrexerit.

foelix exortus dici. Bonus dies.

Opto tibi bonum diem, Prosper sit
tibi hic dies.

Responsio.

Sit utrique nostrum prosperrimus.

Habeo gratiam: Idem tibi reprecor.

Gratia Deo.

Ego tibi vicissim multa secula foeli-
cissima precor.

Opto quae vis omnia, Amandus es.

Be-

10 **EPITOME COLLO**

Benigne dicis. Comis es.

Instante nocte

Opto tibi noctem prosperam.

Precor tibi noctem placidam.

Contingat tibi scelix somnus.

Det tibi Deus placidam quietem.

Sit tibi fausta nox, faustam degas noctem.

Responsio.

**At ego tibi pro una fausta, mille precor
faustissimas.**

Tantumdem tibi precor.

Tibi vicissim precor quietem placidam.

Formula petendi quippiam a Præceptore.

Observande Præceptor, licet mihi ha-

die abesse schola.

Amantissime Præceptor, fac mihi p-

testatem abeundi domum,

Liceat mihi permissu tuo exire,

exonerandum alvum.

Fac mihi copiam exeundi, ut reddam

urinum.

Liceat mihi permissu tuo exire,

exonerandum vesicam,

Precor ut sit facultas hoc die laborare

in agro, prato; Abeundum est mihi

ex iussu Parentis: precor ut id fiat
pace tua

Avocor hinc, Præceptor observantissime seriis Parentum meorum literis: eam ob rem, quam possum amantissime te oro, ut hinc emigrandi potestatem mihi concedas.

Quod primum in tuam disciplinam humanissime recipere dignatus es, deinde, quod scholarum tuarum lector fui, & fideliter, & accurate, tam literis bonis quam rectis moribus excolere studuisti, gratias tibi immortales ago. Humanissime vir, ego a Parentibus meis missus, & ludii tui fama excitatus, huc appuli ad uberiores ingeniorum mei conditionem comparandum: quare tuam humanitatem amantem rogo, ut me in tuorum gregem recipi digneris: deinde, ut me in omnibus, quod rectum erit, quodque tu iusseris facturum. *Infantuli dicens.*

Præceptor, peto veniam eundi domum
aidon emp

II. EPITOME COLLOQUIORUM

emptum papyrus, panem, cactum
mictum.

Formula excipienda reducem.

Gratulor tibi adventum, Bene

factum quod venisti

Adventus tuus saluus est mihi gra-
tissimus.

Salvū te advenisse gaudeo.

Gaudeo te advenisse.

Gratulor mihi quod advenisti.

Sospitem te adesse voluptati est.

Gratulamur tibi felicem reditum.

Resp. Gratias tibi ago. Habeo tibi gratiam.

Ego vicissim dextor, quod incolumis

vos incolumes offenderim.

Gaudeo quoque me salvum invenisse te.

Aspectus tuus incolumis vicissim mihi

incredibilis est.

PERCONTANDI FORMULA IN

PRIMO CONGRESSU

Georgius et Levinus.

G. Ex qua tandem corte, aut cave

nobis ades? L. Quid ita? G. quod malè
 saginatus: quia macie pelluces totus,
 ariditate creptas, Unde prodis? L. E
 collegio Montis acuti. G. Ergo ades
 nobis onustus literis, L. Imo pediculis.
 G. Pulchrè comitatus advenis. L.
 Sane nec tutum est nunc viatorem
 ire incomitatum. G. Agnosco sodalitium
 scholasticum. Ecquid novarum rerum
 adfess è Lutetia? L. Illud in primis
 quod scio tibi videbitur incredibile.
 Lutetia? Beta sapit, & Quercus conclo-
 natur. G. Quid tu narras, L. Hoc
 quod audis, G. Quid ego audio? L.
 Hoc quod narro G. Monstri simile.
 Oportet illic fungos & lapides esse audi-
 tores, ubi tales concionentur. L. Atqui
 sic res habet. Non audita narro, sed
 comperta. G. Oportet illic plurimum
 sapere homines, si sapit Beta & Quer-
 cus. L. Recte conjectas. G. Valefne?
 L. Contemplare vultum. G. Quin
 potius lotium jubes? An me putas
 Medicum? Non rogo quid vales (nam
 facies

facies loquitur te bellè valere? sed quomodo tibi placeas? L. Corpus quidem belle habet, sed animo male. G. At non valet qui istae parte laborat? L. Sic res habent meae, corpus valet sed aegrotat crumena. G. Facile. In morbo medebitur mater.

Percontandi de valetudine Formulae.

Ut valuisti usque? Quomodo tandem vales? Ut vales? Quomodo bene cum agitur? Satis recte vales? Ut res habent tuae? Salvandae res? Satis salutes? quid fit? quid agitur? Fuisse semper prospera valetudine? Valuisti sententia? ecquid vales? *Resp.* Dei gratia bene valeo. Felicititer valeo. Optime valeo, bellè, rectè, gratia. Super. Ego Dei beneficio perpetuè bellissimè valui. Semper prospera usus sum valetudine. Hactenus bona valetudine sum. Variè ut sunt res mortaliū.

Prosperissimè, faustè, incolitimi, felicissimè, secunda, prosperè, integrè, basilicè, athleticè, pancraticè, semper fui valetudine.

GRA

GRATULATIO DE

Bona Valetudine.

Levinus, Georgius.

Faxint Superi, ut istuc sit perpetuum
ac proprium.

Lætus isthuc audio.

Voluptatem mihi nuncias. (dum)

Est isthuc mihi auditu perquam jucun-

Sermonem istum audire ex te vhe-
menter gaudeo.

Isthuc haud invitus audio.

Oppido lætor isthuc audire ex te.

Ut idem semper facias opto.

Tibi gratulor, mihi gaudeo.

Gratia Superis, Gratiam habeo Superis.

Gratum pacho vales?

Rectè, pulchrè, bellè, perbellè, bel-

lissimè, perpulchrè, scilicet, commodè,

minimè malè. Ex animi sententiâ.

Valeo ut volo, potius quam ut me-

reor, Basiliçè, Pancratice, Ablesicè.

G. Expectabam, ut diceret etiam tauric
quid fit? *OTIA. TAND.*

quid agitur?

L. Equidem nihil ago. Otium ago.

Id quod vides ago, nempe nihil.

Sedetur, statur, legitur, scribitur.

Nihil fit: parum agitur. *mutatio de*

Adale valende formula.

Non admodum ex sententia valeo.

Utrunque valeo. Sic satis.

Ut possum, quando ut volo non licet.

Ut soleo. Ita ut Superis visum est.

Secus quā vellē.

Ut solent, quibus cum Medicis res est.

Haud sanē commodā sum valetudine.

incommodā, perquam incommoda.

infolici, adversa, parum secunda.

mala, infausta, imbecilli, dubia,

mediocri, longe alia quā vellem.

Qualem optem hostibus meis.

Condolendi formula.

Reus mihi sanē quam acerbam narras.

Vehementer doleo vicem tuam.

Dolet mihi infortunium tuum.

Sane

Sane invitus isthuc ex te audio.
Prohibeant Superi. avertat Deus.
Bona verba quæso. Hic cupiam te
vanum esse.

Consolandi formula.

Bono. sis animo oportet.
Forti intractoque sis animo.
Quando Superis ita visam est, æquo
animo ferendum quod fors fert.
Ferendum est, non culpandum, quod
mutari non potest.
Fulciendus interim est animus spe meli-
oris fortune.
Multum juvat animus, in re mala
bonus.

Quid morbi est? formula.

Quod mali genus est? Quis te morbus
habet? Num scilicet colicæ?
Quo morbo coneris? Quid morbi est
Quid habes morbi? Quis te tenet mor-
bus?
Num est hydropus? Num dysenteria?
Num febris?
Ad sanitatem gradus est novisse morbum.

Responsio.

Nescio & hoc laboro periculosus.

Negant esse febrim. Non est hydrops.

Opinor esse febris speciem.

De morbo latius percontandi formula.

Quampridem te habet hoc mali.

Diu est quod teneris isto morbo.

Quantum temporis est, quo te hoc

malum corripuit.

Quamdiu laborasti illo morbo.

Quoto die recurrit dolor.

Responsio.

Dies plus minus viginti, ferme mensis est.

Iam tertius mensis est. Mihi seculum

videtur!

Quotidie recurrit. Saepius quam Euripus

Unde Contraxisti.

Unde suspicaris hoc collectum esse mali.

Qua ex causa arbitraris te in illum

incidisse morbum.

Unde illum ortum tibi esse morbum

ocules.

Responsio.

Ex inedia; E frigore natum arbitror.

E putridis ovis morbum ortum suspicor
E vino plus satis diluto

E crudis malis contractus est stomachi
cruditas,

Ex potatione longiore.

Ex immodico & intempestivo studio,
hoc conciliatum videtur morbi.

G. Quia accersas Medicum? L.

Timeo ne citius morbum augeat,
quam adimat, Metuo ne pro remedio
det venenum. G. Dellendus est igitur
cui tuto fidas. L. Si moriendum est,

malo semel mori, quam tot pharmacis

excarnificari G. Fac igitur ut Ipse

tibi sis Medicus. Si diffidat homini

Medico, precor ut sit tibi Medici

vice Deus Nullumne consulisti Me-

dicos? L. Equidem permultos G.

Quid respondent? L. Id quod Advocati

Demophoni apud Comicum. Alius

negat, alius ait, alius deliberandum

center, in hoc consentiunt omnes me

miserum esse. G. Sospiter te Christus

Optimus Maximus Precor divina bene-

ficientia

20. EPITOME COLLOQ

ficentia nobis quamprimum restituam
incolumis. Faxint Superi ut pristinam
acquiras valetudinem quam celerissime.
Commendo te Christo Medicorum optimo,
ut quamprimum convalescas. Jam me
tempus alio vocat, vale quam optime.

De convivis invitandis.

Petrus. Christophorus.

P. Coenabis hodie domi? C. Foris
coenaturus sum. Foris coenandum est
mihi. P. Apud quem? C. Apud Socerum
meum. Apud Generum meum. Apud
Nurum meam. Apud Affinem
meum. P. In crastinū te ad coenam
voco: Cras ut mecum coenes pro
Cras tu mecum prandeas rogo: Cras
te convivam mihi volo C. At veroprob
ne non licuerit, Ut possim metuo:
Veniam siquidem licebit, at metuo ne
non queam. P. Cur non licebit? Cui
sic? quid ita? quamobrem? quo pacto?
quid cause? quid obstitit quo minus
possis,

possis. C. Tum quidem domi manendum mihi est: Ut domi nocte sine necesse est. Tum certe foris esse non licet: cras mihi quoquam ire foras liberum non erit, P. Vel perendie apud me si oportet: saltem perendino die ad coenam venias necesse est: quarto ab hinc die non gravaberis te mihi praebere convivam: Die Jovis proximo, non potes effugere quin venias C. Promittere certo nequeo, Veniam ubi utriq; nostrum videbitur: commodissimum Veniam quidem. et hac lege, ut tu postridie ejus diei vicissim; apud me coenes. Faciam eo quidem pacto, ut tu deinde mihi quoq; sis conviva: spondeo futurum: Recipio me facturum: Do fidem futurum, hac quidem conditione ut tu mecum postridie prandeas. P. Age, fiat, esto: sit ita ut vis; si jubes faciam. C. Ego instructus accedam: Ego monitus veniam: instructus multa fame accedam: tu vide ut vultuiem expleveris: Parabo ventrem

trem, ac dentes exacquam: tu vide quibus modis lupum exsatures. P. Age, ad hoc certamen te provoco: age, fac pro viribus, pro virili si quid potes. Veniam, sed non incomitatus. P. Tanto venies gravior, sed quo comite venies? C. Umbrâ. P. Nec secus possis si modo luce venias. C. Sed umbram adducturus sum dentatam unam atq; alteram, ne tu me vocâris impune. P. Age, ut libet, modo ne larvas adducas: sed explana, si libet, quid sibi velit umbræ vocabulum. C. Apud eruditos umbræ vocantur, qui ipsi non vocati, combantur eum qui vocatus est ad convivium. P. Tallum umbrarum adhuc quantum voles: age, at cave ne me luseris: cave fallas: cave spem frustra foveam: cave mihi verba dederis: vide ne me vanâ spe lactes. C. Nihil opus jure jurando, in cæteris, in aliis time perfidiam, hac in re non fallam: sed hœus tu, cave ne quidem paraveris, præter quotidiana. Mea causa diem se-

stom nolo: scis me convivam minime
 edacem, bibacem multo minus: No-
 sti enim me convivam non multi cibi,
 sed joci plurimi. P. Curabitur dili-
 genter. Ego te Pythagorica coena acci-
 piam aut fortasse frugaliori. C. Immo
 Diogenica, si me delectare voles. P.
 Certé Platonica coena te accipiam in
 qua multum sit literatarum fabularum,
 cibi minimum: cujus voluptas duret
 etiam in posterum diem. C. Placet:
 Fiat ut mones. P. Tu videri omnes
 curas tuas, ac rugas etiam istas domi
 relinquant. Huc præter augas & risum
 nihil adferas. C. Ita fiet, exporrigemus
 frontem: Bellos homunculos ridebimus
 affatim, curabimus cutem, indulgebi-
 mus genio. Epicureos agemus. Voca-
 bis me per puerum tuum. Ubi voles
 domi ero. Bené vale.

De cultu corporis Versiculi ex Ovidio

Membra placeant: fuscantur corpora
 amp: *Sit bene conveniens & suo labo toga.*
 Len

24 EPITOME COLLO

Linguaque nec rigeat: careant rubigine dentes.
Nec vagus in luxu pes tibi pelle nates.

Nec male deformet rigidos tonsura capillos.
Sit coma, sit docta, barba resecta manu

Et nihil emoneant. Et sint sine sordibus ungues.
Inque cavâ nullus flet tibi mare pilus.

Carpe cibos digitis, est quidam gestus edendi.
Ora nec immunda tota perunge manu.

Neve diu prae sume dapes, sed desine citra,
Quam cupias, paulo quam potes esse minui.

Precatio cum mane surrexeris, dicenda
post confessionem peccatorum.

Quandoquidem tu celestis Pater, in
in calis, cum in terras, unus
omnipotens Deus, usque gentium,
locorum es, Et usque permanebis. Te ex animo
supplicissime precor ne finas ut in meam, neque
ut alii credentes in suam voluntatem hunc
em convertamus, neque ut ad praeiudicium arbitrium
nostrum prelabamur. Sed potius paternam
am voluntatem. aeternum capulum, verbum
ad tuam subiugum, tuamque beneplacitum
rota intueamur. Et venata corde perficiamus
quo nomen divinum per nos miseris peccatoribus
nunc Et semper sanctificetur, per filium tuum
Iesum Christum: Amen.

oibiv O no Lian Et moras mendo.

Peur, infernae mensam, est enim tempus
prandii vel prandio. Mora est coena
vel coena.

Expande igitur primum in mensa map-
pam mensalem.

Hinc panes mensæ imponito. Postea
affer orbes,

Porrige cultros.

Appone salinum & corbem cochleariam
Apta circulum. Elue calices.

Da mappas manuaras, & in patinis
aquam recentem ad lavandas manus
Aut ministra aquam ex gutto, linteo ex
humeris suspeso, dum omnes laverint.

Hinc discumbentibus convivis affer è
culina epulas.

Apposito cibo, stans verecundè & ho-
nestè complicatis manibus ante men-
sam fungere tuo officio, & consecra
coenam vel prandium.

Precatio ante cibum sumendum,

Nos miseri egentes homines pro hoc cibo
quem nobis ad alimentum corporis
sanctissimus es largitus, ut optamus,
gratias tibi Deus omnipotens. Pater celestis
gratias reverenter agimus. Simul obsecrantes
ut volumus angelorum. verum panem Caelestem
verbum Dei aeternum. Dominum nostrum Jesum
Christum nobis impertiaris, ut illumens nostra

26 EPITOME COLLOQ

pascatur & per carnem & sanguinem ejus sa-
veamur, aliamur. & corroboremur. Amen

Consecratio mensæ.

His epulis. donisque tuis benedicito Ebriste.

Ut foveant jussu corpora fessa tuo

Non alit in fragili panis modo corpora vitam.

Sermotibus ista tempora longa facit.

Alia ex Psalm.

*Oculus omnium in te sperant Domine, & tu da
illis escam ipsorum in tempore opportuno, aperis
illis manum tuam, & implebis omne animal benedi-
ctione tua Pater noster, &c.*

Oremus.

*Benedic nos Domine Deus, Pater nostra
celestis & hac dona qua de tua largitate su-
minas per Jesum Christum Dominum nostrum.
Amen.*

Alia ERASMI

*Quicquid appositum est, & quicquid apponetur,
felix & sacrum esse jubeat, qui sua benignitate
pascit universa.*

Alia Hermannus Ruschii.

*Qua nunc sumemus membris alimenta caduca
Hac Deus imperta sint benedicta tuo.*

*Ἐσθίετε τῆς τιμῆς τοῦ ἁγίου πνεύματος.
Χρὶς ἡ ζωὴ τοῦ κόσμου, ἡ ζωὴ τοῦ κόσμου, ἡ ζωὴ τοῦ
κόσμου, ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ κόσμου, ἡ ζωὴ τοῦ κόσμου,
τὸ εἶναι τῆς ζωῆς.*

Ber

ERASMI ROTEROD. 27

Benedicto mensæ ante degustationem.

*Christe Deus benedic cibum & potum servorum
tuorum, quoniam sanctus es jugiter. nunc &
semper, & in secula, &c.*

Post hæc, si ministerio tuo opus est,
fac sedulus sis apud mensam Erectus &
verecundus ad mensam statò. Vultu
modesto, non impudice, ad mensam
versato. Oculos non hinc inde conjicias
sed mensæ advertito. diligenter ani-
madvertito, si quid defit in mensa, ut-
pote panis, potus, epulæ, orbes, qua-
dræ. Si quid erit adferendum, id ex-
peditius agas, ne moreris cundo. Bre-
viter, ad omnia promptus, facilis, hilaris
& paratus esto.

Ubi vero ministerio tuo opus non
fuerit & discumbendum tibi sit,
fac primum.

Ungues purgatas habeas, Hinc manus
laves.

Post consecrationem autem mensæ de-
center accumbe, Erectus sede, Cubito
ne te fulcias

Nec pandas brachia Primus ac esto esu.

28 EPITOME COLLOQ

Cibos cape digitis, nec conde vola,
Proxima tibi cape. In orbe ne morare
nec mande avide?

Nec primus bibe. Nec bibe avide.

Bibiturus os terge: non manu, sed
mappulâ

Allos ne inspicito. Morsa ne retinge.

Nec linge digitos. Nec ossa rode.

Quæque scinde cultro

Os non perungas. Digitos sæpe terge.

Nares ne fode. Non rogatus tace.

Quod satis est, ede, Quum satur es, surge.

Rursus manus lava. Mensalia tolle.

Reliquias & fragmenta diligenter collige

Quæque in suum locum reponere.

Hinc Deo gratias age.

Gratiarum actis post mensam

Postquam exempta fames epulis, mensaque remota

Dicemus grates nos tibi, summe Pater.

Non hæc humanas vires alimenta juvant,

Divina si non hæc foveantur ope,

Namque tuo vivunt agitata a numine cuncta

Affertque spirant cuncta, valentque tuo.

Nunc etiam gratis animis alimenta ministra,

atque immortals pectora pascere cibo.

Et qui a cura sumus tua, nos Pater opemque serua.

ERASMI ROTEROD. 29

Et studebis vista tempora cuncta fuge.

Quumque epulas dede: sp. rerum Pater optime nobis,

Adde epulis vires pra. bonitate tua.

Alia ex Psalmis.

Confitemini Domino quoniam bonus quoniam
am in aeternum misericordia eius: qui dat escam
omni carni: qui dat inmensa escam asporum, &
pullis corvorum invocantibus eum. non in forte-
tudine eius voluptatem habebis, neque in natibus
vires beneplacitum erat ei. Beneplacitum est
Domino super timentes eum, & in eis, qui spe-
rant super misericordiam eius. Gloria
Patri & Filio sicut erat, & Spiritui nostro, qui
es in cunctis. &c.

Gratias agimus tibi Domine Deus Pater
nosster caelestis per Iesum Christum Dominum
nostrum, pro universis donis ac beneficiis tuis,
qui vivis & regnas Deus, per omnia secula
seculorum. Amen.

ALIA.

Qui nos creavit, redimat, & paver, benedictus
sit in aeternum, amen.

ALIA.

Quod sumus vobis dapibus potumque refectis,
Laus tibi pro donis sit. Deus altissimus.

Eucharistia tua.

Εὐχαριστοῦμεν σοι πάντοτε καὶ πάν-
τα τοὺς αἰῶνες τοῦ Θεοῦ καὶ βασιλεὺς εἰς
τὸν αἰῶνα τῶν αἰώνων Ἀμήν.

50. **EPITOME COLLOQ.**

Gratiarum actio mensæ.

Gratias agimus tibi, Omnipotens Deus pro
Omnibus beneficiis tuis: qui vivis & regnas in
secula seculorum. Amen.

Post cibum Precatio.

Quandoquidem nos, Domine, Deus tuus, Om-
nipotens & misericors Deus, exsultasti, effrac-
tæ posthas quod per nos fieri, aut secus velas, de-
ligenter observamus, atque illud animo sincero
effectum præstemas, per Iesum Christum Amen.

**Quum adfers potum consecrandi for-
mula.**

**Ecce vinum. Hoc vinum vobis san-
ctum sit.**

**Hoc vinum læti bibite. Cerevisia hæc
saluti sit vobis omnibus. Bene
potus iste.**

**Resp. Agimus tibi gratias, Gratias Deo,
Adsit Deus.**

Propinandi formula.

**Ebibetis ordine suum, quisque calicem
Ego tibi hoc primum propino. Amen.**

**Tu deinde cæteris propina. Præbibe
sibi dimidiatum cyathum.**

Responsio.

Accipio abs te libenter: Equidem
nihil recusabo.

Prosit tibi. Nil tuâ causâ recusabo.

Sit saluti. Precor ut sit tibi bono.

Sit tibi bonum atque commodum.

Gratias agendis convivis formata.

Habeo vobis hospites candidissimâ
gratiam, qui ad hoc convivium venire
dignati sitis. Gratiam habeo, quod dig-
nati sitis nostro adesse convivio.

Ego habeo vobis gratiam quod nostram
exilitatem boni consulitis.

Responsio.

Ego pariter tibi, & meo, et aliorum
nomine, gratias ago, quod tua libera-
litate ad hoc convivium longe suavis-
simum nos vocatis.

Valete sedales optimi: Bibite non
segniter, & vivite suaviter.

Precatio dum abis cubitum.

Tibi Domine Deus, animum ac vitam meam com-
mittens, ut in Christo, qui ad vitam & Resur-
rectionem nostrâ ab æterna morte me defendis, ar-
bitri ipse qui vera lux est, splendorem gratia suâ
in corda nostrâ tenebrosa perfundas, Amen.

Pro

Pro docilitate.

Andi preces meas aeterna Pater sapiens Domine Iesu, quo tenera aetatis docilitatis exemplum addidisti. Adde quae ad naturae perfectionem, auxilium gratia tua, ut literas liberales disciplinas cunctas perdiscam, sed gloria servitutis. quoniam ad invicem mens mea plenus assequatur cognitionem quem posse felicitatis humana summa est, ut ad tua sanctissima pueritia exemplum, proficiam, aetate, sapientia & gratia apud Deum & apud homines, qui vivis & regnas consortio Patris ac Spiritus Sancti in eternam aeternam, Amen.

Pro docilitate pietatis.

Servus tuus ego sum, da mihi intellectum Domine, ut discam mandata tua. Quoniam lex tua immaculata, convalescens animas, sapientiamque facit parvulis, iustitia tua velle latificans corda. Praeceptum tuum lucidum illuminat oculos. Declaratio sermonum tuorum illuminat intellectum dei parvulis. Quoniam tu Domine das sapientiam. & ex ore tuo procedit sapientia.

Percontandi reducem formula.

Georgius. Locus.

G. Fui ne hoc licet nobis faustum commodum? L. Sic latet, nisi quid nihil utquam tutum est à Latronibus.

G. Hic est belli ludus. L. Est. sed sceleratissimus. G. Pedes advenis an equos? L. Partim pedestri itenere partim vehiculo. partim equo, partim navigio. G. Tunc res quo tandem in statu sunt? L. In optimo. felici, mediocri, tolerabili. G. Quo pacto se res habent tunc? Num ex voto? L. Imo supra votum, supra meritum, supra spem. G. Satis? ex sententia? Satis? salva omnia? Satisne prospera omnia? L. Res in pejore statu esse non potest. pejore in loco negotium non potest esse. G. Non cepisti igitur quod captabas? Non contigit praeda quam venabaris? L. Venabar eundem sed irata Delia. G. Nihil reliquum est spei? L. Spei permultum, sed rei nihil. G. Episcopus nihil ostendit spei. L. Tota plaustra, totas naves, sed praeterea nihil. G. Nihil adhuc misit. L. Promisit quidem largiter, sed ne rerum quidem misit. G. Ergo spe alendus est antipater? L. Sed, hac non saginatur venter, Qui spe

34 **EPITOME COLLOQUIORUM**

spe aluntur, pendent, non vivunt. Sed hoc eras ad iter expeditior, quod nihil esset oneris in zona. L. Fateor atque etiam tueor. Nulla enim sunt certiora, adversus latrones. Sed et malum, & onus, & periculum. G. Nihilne tibi ademptum est in via? L. Minime. Quid quaeso eripias nudo? aliis quod us periculum erat à me. Licuit in vacuo viatori per totum iter canere, & esurire. Numquid vis. G. Quo modo hinc abis? L. Recta domum? salutaturus penates jam diu non visus. G. Precor ut illic omnia offendas laeta. Utinam ita velint Superi.

Alia, Personae, *Mauricius*, *Cyprianus*.

Maur. Rediisti nobis oberior solus. Rediisti procerior. *Cyp.* At quidem malle[m] prudentior, aut doctior. Imberbis abieras, rediisti barbatulus. Contraxisti tibi absens, nonnihil scilicet. Quid sibi vult hic pallor, quid macula? Quid frons caperata? C. Ut est fortuna sic est corporis habitus. M. Numquid

verum

perla? C. Nunquam quidem mihi alia
 secunda sed nunquam nunc odius re-
 levit. M. Doleo vicem tuam, dolet
 mihi tua calamitas. Sed quid istuc
 mali est? C. Universae pecuniae naufrag-
 ium feci. M. In mari? C. Non, sed
 in littore Britannico. M. Bene habet
 quod ipse nobis vivus enatasti, praestat
 pecuniae jacturam facere, quam vitae
 Levius est pecuniae dispendium quam
 famae. C. Vita, fama; incolami, pe-
 riit pecunia, M. Vita sarciri nullo pacto
 potest, fama aegre potest, pecunia facile
 aliunde sarcietur. Qui malum hoc accidit?
 C. Nescio, nisi quod sic erat in fatiis
 meis. Sic visum est Superis. Sic libuit
 Genio meo malo. M. Vides igitur do-
 strinam ac virtutem tutissimas esse di-
 vitias quae nec eripi possunt, nec gravant
 circumferentem C. Pulchre tu quidem
 philosopharis, sed Interi ego ringor.

Alia, Personae Claudius, Balbus.
 Claud. Gratulor tibi reduci Balbe. Bal.
 Et ego tibi superstiti Claudii, C. Grata-
 lor

lor tibi in patriam reverso. B. In
 gratulare magis è Gallis profugorum
 Quid ita? B. Quia illic bellis ferro
 omnia, C. Quid Musis cum Marti
 Atqui illic ne Musis quidem parcat
 C. Tu igitur feliciter elapsus es mi
 At non sine periculo. C. Torus ali
 nobis rediisti. B. Qui hic? C. Ex
 llando versus es in Gallum. B. Qui
 An capus eram quum hinc abirem?
 Vestis indicat te mutatum esse ex Bapo
 in Gallum. B. Hanc Metamorphosin mi
 him, quam in gallinam sed ut Cucullus
 non facit Monachum, item nec vestis
 Gallum. C. Jamne calles Gallice?
 Sic satis. C. Quo pacto didicisti?
 A magistris haudquaquam curis.
 Quibus? B. A mulierculis, quovis tunc
 re loquacioribus. C. In tali ludo faci
 discimus loqui. Sonasne probe lermos
 Galliū? B. Imo & Latinum sono Galli
 C. Nunquam igitur scribes bona ca
 mina. B. Cur ita? C. Quia perit tibi tyli
 harū quantitas. B. Mihi satis est qualitas.

Quid

Quid? Estne Lutetia immunis a
pestilentia? B. Nunc est: sed per-
petuo non est: aliquando remittit
sele mox recrudescit: nonnunquam
intermittitur, deinde recipit sele.
C. Non fac erat malorum, ubi bellum
est? B. Erat, nisi secus esset visum
Superis. C. Annonz caritatem istic esse
oportet. B. Imo penuriam. Omnium
rerum illic inopia est præterquam sce-
leratorum militum. Bonorum virorum
isthic mira vilitas C. Quid accidit Gallis,
ut bellum suscipiant cum Aquila? B.
Quia movet illos exemplum Scarabei.
qui non cessit Aquilæ. In bello nemo
sibi non videtur Hercules. C. Non te
remoraber diutius. Alias latius nuga-
blmur quum erit utrique commodum:
Nunc allo me vocant negotia quoddam.

D

DOME-

98 EPITOME COLLO

DOMESTICA CONFABULATIO

Personæ Petrus Mida puer, Jodocus

P. Heus, heus puer, nemon' prodit? M. Hic opinor, effringet res Familiarem oportet esse, O lepidum caput! Quid adfers. mi Petre? P. M ipsum. M. Ne tu rem haud magis pretii huc attulisti, P. Atqui magis constitui patri meo. M. Credo plus quam revendi possis. P. Sed Jodocus estne domi. M. Incertus sum sed visum. P. quin tu potius abi & roga ipsum an velit nunc esse domi? M. Abi potius sisque tibi ipsi Mercurius. Heus Jodocus, num es domi? J. Non sum. P. Impudens. Non ego te an loquentem. I. Imo tu impudentior, Num ancillæ tuæ, credidi te non esse domi & tu non credis mihi ipsi? P. Equum dicis, Par pari relatum, I. Equidem non omnibus dormio, ita non omni sum domi: tibi post hac semper est. Sed tu mihi videre cochleæ vitam? I. Qui sic? P. Quia perpetuo domi

ERASMI ROTEROD.

tas, nec usquam prorepis, Non fecit
 atq; claudus Sutor jugiter domi des-
 ides. Tu tibi domi situm contrahis
 I. Est quod agam domi, foris nihil est
 negotii: Et si quod esset, tamen hoc
 coelum me dies aliquot a publico cohi-
 buisset. P. At nunc sudum est, & in-
 vitat ad deambulandum, Vide ut blan-
 ditur. I. Si prodeambulare lubet
 non recuso. P. Plane videtur hoc ut-
 endum caelo. I. Adsciscendus est unus
 aut alter Congerito. P. Fiet, modo
 dicas quos velis. I. Quid si Hugonem?
 P. Haud multum interest inter Hugo-
 nem, & Nugonem, I. Age placet. P.
 Quid si Alardum? I. Homo minime
 mutus est: quod auribus diminutum
 est, lingua pensat. P. Si videtur Næ-
 vium adjungemus. I. Si quidem dabi-
 tur illius copia, nunquam erit fabularum
 inopia. Placent confabulones. superest
 ut locum dispicias amœnum. P. Ego
 vero tibi locum ostendam, ubi nec ne-
 moris umbrā nec pratorū smaragdina

40 *EPITOME COLLO*

virorē, nec fontium vivas scatebas
desiderabis; dices dignā Musis sedē
Magnificē polliceris. *P.* Nimiū affu-
erit libris, Immodico studio te mactat.
I. Malim studio macescere quā amor.
P. At non ideo vivimus ut studeamus
sed ideo studemus ut suaviter vivamus.
I. Mihi vero vel immori charum
dulce est. *P.* Equidē immorari probe
immorī non probe, Ecquid voluptas
fuit hęc deambulatio? *I.* Me quidē
vehementer oblectavit.

Alia. Personę.

Ægidius. Leonardus.

Æ. Quo noster Leonarde? *Leo.* Ad
ibā. *Æ.* Istud quidē facis insolens,
Quamobrē? *Æ.* Quia jam annus est
quod nos non inviseris. *L.* Malo
hanc peccare partē, ut desiderer quā
ut obtundā. *Æ.* Imo boni amici nullus
est apud me satietas, Imo quo crebrius
venies, hoc mihi venies gratior.
Quid interī agitur domi tuę. Æ. Ma-
ta sane quę nolim. *L.* Non mihi

Se

Sed quid rerū gerunt filii? *Æ.* Natus
 Maximus jamdudū Maritus est, bre-
 vi Pater futurus. Minimum ablegavi
 Lutetia, Nam hic nihil aliud quam
 ludebat. *L.* Quid eadē *Æ.* Ut magister
 nobis redeat stultior quam exierat, *L.*
 Bona verba. *Æ.* Medius jam coepit
 initiari sacris. *L.* Precor ut bene ver-
 tat omnibus.

Alia, Personas.

Adopsus. *Dromo.*

Mops. Quod tibi quid agitur *Dromo?*
Dr. Sederetur. *M.* Video, sed quo modo
 se res habent tuæ? *D.* Ut solent iis
 quibus Superi sunt parum propitii, *M.*
 Isthuc ominis avertat Deus, Quid agis?
D. Equidem otium ago: id quod
 vides, nimirum nihil. *M.* Præstat otiosum
 esse quam nihil agere. Ego te fortassis
 occupatum seriis negotiis interpello.
D. Imo maxime vacuum. Jam enim
 me ceperit otii tedium & Congerianum
 desiderabam. *M.* Fortassis impedio,
 interrompo, interturbo tuum negotium.

EPITOME COLLOQUII

D. Imo tædium otii discutis, M. De
veniam si te parum tempore interpe-
larim, D. Imo in ipso tempore advenis.
Opportune te huc attulisti. Optatus
ades. Interventus tuus est mihi vehemen-
ter gratus. M. Fortassis aliquid sermō
rei inter vos agitur, cum nolim esse
impedimento. D. Imo lupus (quod
aiunt) ades in fabula: nām de te ser-
mo erat. M. Facile crediderim, nam
mihī huc venienti mire tinniebat au-
ris, D. Utra? M. Læva, Unde conjec-
cio nihil magnifice de me fuisse pro-
dicatum. D. Imo nonnihil hono-
rificum. M. Vanum igitur fuerit, op-
porteret. Sed quid est bonæ rei? D. A-
vont te venatorem esse factum. M. Im-
jam intra casses meos est præda quæ
venabar. D. Quænam? M. Lepus
puella quam perendio ducturus sum
vosq; oro ut meas nuptias vestrâ pre-
sentiâ dignemini honestare, D. Quæ
nam est sponsa? M. Aloisia Chremis
filia. D. Egregium spectatorem si

maro

narum! Tuis oculis adlibuit illa nigro
capillitio, finis naribus, ore prelarso,
ventre prominulo? M. Desinite, Mi-
hi tam duxi, non vobis, non fac est
quod suo Regi pulchra est Regina?
Ita demum illa mihi placebit, si vobis
non admodum placeat.

Alia Personæ. Syrus. *Geta.*

Syr. Opto tibi multam felicitatem.

G. Et ego tibi conduplicatam opto,
quicquid optas mihi. S. Quid agis

rei. G. Confabulor. S. Quid confa-
bulare solus? G. Ut vides. S. Fortasse
tecum: proinde tibi videndum, ut
cum homine probo fabuleris. G.

Iam cum lepidissimo Congerrone con-
fabulor. S. quo? G. Apuleio, S. Illud

quidem nunquam non facis: sed amant
alterna Camoenæ. Tu perpetuo studes.

G. non est ulla studiorum satietas, S.

Verum: sed tamen est modus quidam.

Non omittenda quidem sunt studia,
sed tamen intermittenda nonnun-

quam. Nihil suave quod perpetuum,

Volup.

44 EPI TOM E COLLOQ E

Voluptates commendat rarior usus
 Tu nihil aliud quam studes, Nunqu
 non studes. Continenter incumben
 literis: indefinenter adhæres char
 Studes noctes & dies. Nullum fin
 studendi finem, neque modum. G. Ag
 tuo more facis: rides me, ut sole
 Nunc ludis tu quidem me, false m
 rides, Satyricum agis. Naso me su
 pendis adunco. Non me fallit tuu
 scomma. Nunc me ludos delictu
 facis. Pro delectamento me hab
 Nunc plane joco mecum agis. Rideo
 abs te. Eadem operâ assue mihi am
 culas afini. Ipse codices pulvere situ
 obducti loquuntur, quam sim immo
 dicus in studio, S. Emoriar ni loqu
 ex animo. Dispeream si quid fingo.
 Loquor id quod sentio: quod res
 dico: serio loquor, ex animo loquor.
 Non secus sentio quam loquor.

Cur non visis nos Formosa.

G. Quid causæ est, quod tam di
 nos non invisseris? Quid rei est, quod

no

nos tam raro visis? quare tam rarus es saluator? quid accidit? quid sibi vult? quid obstitit quo minus feceris nobis videndi tui copiam? quid impedimento fuit?

Non licuit per occupationes. Formula

S. Non licuit per otium, Volui quidem at non licuit mihi per mea negotia. Haftenus non sinebant negotia, ut te viserem. Occupatior fui quam ut potuerim. Vix ipsi mihi fuit copia mēi, prae molestis negotiis. Non defuit voluntas, sed vetuit necessitas. Non licuit per valetudinem. G. Equidem accipio tuam excusationem, sed hâc lege, ne sæpius utaris. Excusatio tua iustior est quàm vellem, siquidem valetudo in causa fuit Hâc lege mihi purgatus eris Si quod factum est officio sarcias. Si superiorem cessationem crebra visitatione penses. S. Amicitia nostra firmior est, quàm ut sit tam vulgaribus officiis alenda. Satis crebro visit, qui constanter amat. G. Male sit istis.

istis curis, quæ te nobis adiungunt. Quod
imprecor istis negotiis, quæ talem amicum
nobis invident. Pessimè sit illi
febri quæ nos tam gravi desiderio
torfit tui. Malè pereat ista febris, et
incolumi.

Mandandi ac pollicendi formulæ.

Jacobus Sapidus.

Jac. Quæso ut hæc res tibi cordi
sit. Etiam atq; etiam rogo, ut hoc
negotium tibi curæ sit. Si me amas,
causam hanc tractabis diligenter. Si
Desine ego tibi hoc effectum reddam,
& quidem propediem. Curabo di-
ligentius, quam si mea res ageretur.
Tu in utramvis dormias aurem, ego
tibi hoc confectum dabo. Tu quietus
esto, in me recipio provinciam om-
nem. Gaudeo mihi datam occasionem,
qua declararem meum in te animum.
Equidem oratione nihil pollicebor. sed
re præstabo quicquid est amici sinceri,
& ex animo benevolentis: nolim te
lactare vanâ spe.

Successus

Successus.

Sap. Res successit opinione melius. Fortuna votis utriusque favit. Res tua, & ventis, & amne secundo processit. Si fortuna tibi nupisset, non potuisset esse secundior. Plus impetravi quàm fuisset ausus petere. Res omnis cecidit ex sententia. Pulchrè nobis cecidit hæc alea. Noctua volavit.

Gratia.

7ae. Equidem gratiam habeo, & habiturus sum quoad vivam maximam, Pro isto tuo in me beneficio pares agere gratias vix possum, referre nequaquam. Amo te plurimum. Et habetur à me gratia, & habebitur semper. Habeo gratiam, quod meum tibi negotium cordi fuit. Plus tibi debeo, quàm ut unquam solvendo esse possim; Arctius me obligasti, quàm ut ex diario tuo, unquam nomen tuum expungere queam. Hâc re me tibi devinctiorem reddidisti quàm ut unquam res alienum persolvere possim.

Re-

Responsio.

Sap. Aufer ista; Major est nostra necessitudo, quàm ut vel tu mihi, vel ego tibi pro ullo officio, debeamus gratias agere. Non contuli in te officium sed retuli. Sibi benefacit qui benefacit amico. Videor mihi beneficium accepisse, quod nostrum officium boni consulis. Qui bene meretur de amico, non dat beneficium sed foenerat. Si ex animo probas officium in te meum, fac sæpius utamur. Ita credam tibi gratum esse quod feci, si quoties desiderabis operam meam, non roges, sed imperes quod voles.

HERILIA.

Rabinus. Syrus.

Rab. Heus, heus Furcifer. jamdudum raucedo clamore, nec tu tamen expulseris. Videre mihi vel cum gliris certare posse. Aut ocyus surge, ut ego tibi fuste somnum istum excutiam. Quando crapulam hesternam edormi-

ris? Non te pudet somnium hominis,
in multam lucem stertere? Qui frugi
sunt famuli, solent exortum Solis ante-
vertere, curareque, ut Herus surgens
reperiat omnia parata: Ut ægrè
divellitur à nido tepesfacto Cucullus?
Dum scalpit caput, dum distendit ner-
vos, dum oscitat, tota abit hora. Syr.
Vix dum diluxit. R. Credo tibi: nam
tuis oculis adhuc multa nox est: tibi
nox adhuc est concubia. S. Quid
me jubes facere? R. Fac ut luceas to-
culos, verre pileum ac pallium, exter-
ge calceos & crepidas. Inversas ca-
ligas primum intus purga scopis, mox
foris: deinde suffitum aliquem facito,
purgando aeri, Accende lucernam. Mu-
ta mihi lineum indosium ac ad ignem
fumi expertem sicca lotum. S. Fiet
R. Atque move te ocyus, jam hæc
fecisse oportuit. S. Moveo. R.
Video, sed nihil promotes. Ut in-
cedit Testudo? S. Non possum simul
forbere & flare. R. Etiam sententias

loqueris Carnifex? Tolle matulam, componere lecti stragulas, revolve cortinam. Verre pavementum. Verre solum e biculi. Adfer aquam lavandis manibus. Quid cessas, Asine! Annus est priusquam accendas candelam. S. Vix reperio scintillam ignis, R. Sic habere condidisti. S. Nec follem habeo. R. Ut respondat Nebulo, quasi qui te habere careat folle! S. Quam imperiosus habeo dominum! Vix hujus jussu decem expediti famuli fecerint satis. R. Quid ais Cessator! S. Nihil, omnia rectè. R. Non ego te audio obmurmurantem? S. Equidem precor, R. Credis pater noster inversum: precationem opinor, Dominicam præposterè, Quid gannis de Imperio? S. Precor tibi ut sis Imperator. R. Et ego, tibi ut sis Hemo ex caudico. Sequere me ad templum usque, mox domum recurrere lectos concinnato. Hæc confusa, tanquam quæque loco digerito: fac ut nitens tota domus: matulam defricato. Hæc sordida

ERASMI ROTEROD. 11
sordida submoveto ab oculis, fortasse
invisant me quidem Aulici. Si quid
sensero prætermisum vapulabis largi-
ter. S. Hic sane novi benignitatem
quam. R. Proinde cave si lapis. S.
At interim de prandio nulla fit mentio.
R. Vah, ut hic mentem habet Furcifer?
Non prandio domi itaq; sub horam
decimam ad me transcurrito, dedu-
cturus me eò ubi sum pransurus. S. Ti-
bi quidem prospectum sed hic interim
nihil est quod edam. R. Si non est
quod edas, est quod esurias. S. Ne-
mo fit esuriendo latur. R. Est panis.
S. Est, sed ater & fursuraceus. R. De-
licias hominis! Te quidem foenum esse
oportuit, si pabulum detur te dignum.
An postulas ut te Asinum tantum
placentis saginem? Si fastidis panem citra
obsonium, adde porrum, aut si mavis, cepe.

A L I A .

R. Est tibi abundum in forum.
S. Tam procul? R. Non sunt nisi
sex passus, tibi pigro sunt bis mille.

51. EPITOME COLLO

Consulam autem tuæ pigritiæ. Eade
legatione multa conficies negotia.
Supputa in digitos, ut memineris, Pe
mum, Deflectes ad Vestiarium, ac the
racem undulatum, si jam perfectus
ab eo recipies. Hinc quæras Cornu
Viredarium. Is plerumque est in Cen
ibi potit. Rogabis, si quid hab
literarum ad me, & ad quem dis
sit profecturus; Deinde convenies me
catorem pannarium rogabis meis vo
bis, nequid sollicitus sit, quod
cuniam non miserim ad diem præsen
tum: numerabitur propediem.

Quando? Ad Kalendas Græcas? R.
Rides Ganeo? Immo, ante Kalende
Martias. In reditu deflectes ad læva
& ex Bibliopolis disces, si quid abve
um sit novorum libellorum è Ge
mania Cognosce qui sint, & quæ
venales. Post hæc rogabis Cocleni
ut mihi dignetur esse Conviva, &
oquin coenature soli. S. Etiam Conviva
vocas? Non habes domi unde vel-m

ERASMI ROTEROD.

rem pascas. R. Proinde tu conf. ^{Ch}
cæteris, abi ad macellum, & eme no-
bis armum ovillum, eum curabis di-
ligenter. assum Audin? hæc? Plura
quàm velleu. R. At vide ut me-
mineris. S. Vix potero dimidium,
R. Etiam hic stas Cessator? Jam redi-
isse oportuit. S. Quis possit unus
tot rebus obeundis sufficere? Deduco
ac reduco. Sum illi à scopis à matula,
à pedibus, à manibus, à poculis, à
libellis, à rationibus, à jurgiis, à legationi-
bus. Postremo non videor illi sat occu-
patus, nisi sim & Coquus.

A L I A .

(Rab. Profer ocreas: nam equi-
tandum est. Syr. En adsunt. R. Probè
quidem abs te curatæ, totæ albenr siti.
Opinor nec extersas nec unctas hoc
anno, adeo rigent præ siccitate. Exter-
ge subuvido panno, mox unge ad
ignem diligenter ac macera donec mol-
lescant. S. Curabitur. R. Ubi cal-
caria? S. adsunt. R. Verum, sed ob-

54 *EPITOME COLLO*

ducta rubigine. Ubi frenum & ephippia? S. Sunt in promptu. R. Vide ne quid defit, aut ne quid ruptum, aut mox rumpendū ne quid nobis sit in mora, cum emus in cursu. Propera ad sellarium, & horum cura sarcendum, reversus inspicere soleas, sive calceos equorum, num quid clavi defint, aut vacillent. Quam macilentī sunt equi, quamq; frigidi. Quoties abstergis, aut pectis illos in anno? S. Imo quotidie. R. Nimirum res ipsa loquitur. Jejunant opinor non nunquam totum triduum. S. Minime. R. Negas tu quidem, sed aliud dictum sunt equi, si loqui liceat, Quamquam satis loquantur ipsa macie. S. Curo sedulo. R. Cur igitur tu habetior equis? S. Quia non pascor foeno. R. Hoc igitur restat. Adorna manticam celeriter. S. Fiet.

Monitoria.

Paedagogus. Puer.

Pa. Tu mihi videre non in aula natus, sed in caula, adeo moribus es agrestibus

Pue.

Puerum ingenuum decent ingenui mo-
 res. Quoties alloquitur te quisquam
 cui debes honorem, compone te in
 rectum corporis statum, aperi caput,
 vultus sit nec tristis, nec torvus, nec
 impudens, nec protervus, nec instabilis,
 sed hilari modestiâ temperatus: Oculi
 verecundi, semper intenti in eum cui
 loqueris, iuncti pedes, quietæ manus,
 nec mordeto labrum, nec scalpito caput
 nec sodito aures. Vestis item ad decorum
 componatur, ut totus cultus, vultus,
 gestus, & habitus corporis, ingenuam
 modestam & verecundam in dolem præ-
 se ferant. Pu: Quid si mediter? Pæ.
 Fac. Pu: Siccine satis? Pæ. Nondû. Pu:
 Quid si sic? Pæ. Propemodum. Pu:
 Quid si sic? Hem, satis est, istuc tene:
 Ne sis inepte loquax, aut præceps.
 Ne vagetur animus interim, sed sis at-
 tentus quid ille dicat. Si quid erit
 respondendum, id facito paucis ac pru-
 denter, lubinde præfatus honorem non-
 nunquam & addito cognomento honoris-
 gratia.

36 EPITOME COLLO

gratia Atque identidem modio flect
alterum genu, praefertim ubi responsum
absolveris. Nec abeas, nisi precatus
veniam, aut ab ipso dimissus. Nun-
age, specimen aliquod hujus rei. nobis
præbe. Quantum temporis absuis-
à maternis ædibus? P. Jam sex ferme
menses, Pæ. Addendum erat Domine.
P. Jam sex ferme menses, Domine.
Pæ. Non tangeris desiderio matris? P.
Nonnunquam fane. Pæ. Cupis eam
revisere? P. Cupio Domine, si id pati
liceat tuâ. Pæ. Nunc flectendum est
genu, Bene haber. sic pergito. Quum
loqueris, cave ne præcipites sermones
aut hæsites linguâ, aut palato immu-
mures: sed distinctè, clarè, articulatè
consuescito proferre verba tua. Si
quem præteribis natu grandem, Ma-
gistratum, Sacerdotem, Doctorem aut
alioqui virum gravem memento ap-
rire caput, nec pigeat inflectere genu.
In convivio, sic te præbebis hilarem. ut
semper memineris quid deceat ætatem
etiam

tuam, postremus omnium admoveto
 manum patinæ. Si quid datur lautius
 recusato modestè: si instabitur, accipe,
 & age gratias: mox decerptâ portiuncu-
 la. quod reliquum est, illi reddito, aut
 alicui proxime accumbenti. Si quis
 præbibet, hilariter illi bene precare.
 Sed ipse bibito modice. Si non sitis,
 tamen admoveto cyathum labiis. Arri-
 de loquentibus, ipse ne quid loquaris,
 nisi rogatus. Si quid oblocoeni dicetur
 ne arride: sed compone vultum quasi
 non intelligas. Nec cui obrectato, ne
 cui temet anteposito, ne tua jactato,
 ne aliena despiciro, esto comis. etiam
 erga tenuis fortunæ sodales. Neminem
 deserto. Ne sis lingua futili. Ita fieri,
 ut sine invidia laudem invenias, & a-
 micos pares. Si videris convivium esse
 prolixius, precatus veniam ac salutaris
 Convivis subducto te à mensa. Vide
 ut horum memineris. Pu. Dabitur opera
 tui præceptor. Nunquid aliud vis? Pr.
 Adito nunc libros tuos Pu. Fiet.

58 EPITOME COLLO
DE LUSU.

Nicolaus Hieronymus, Cocles, Padopos

Nic jamdudum & animus, & coelum
& dies invitant ad ludendum. *H.* In-
vitant quidem hæc omnia, sed solus
Præceptor non invitat. *N.* Subornatus
Orator quispiam qui veniam ex-
torqueat. *H.* Aptè quidem dictum
extorqueat! Nam citius clavam extor-
seris è manu Herculis quam ab hoc lu-
dendi veniam, At olim illo nemo fuit
ludendi avidior. *N.* Verum sed jam
olim ille oblitus est se fuisse puerum.
Ad verbera facilissimus est & liberalis: hic
parcissimus idemq; difficillimus. *H.*
Attamen protrudendus est aliquis lega-
tus non admodum verecundæ fronte
quem non illico protelet suis sævis dictis.
N. Eat qui volet, ego carere malo quam
eam rogare. *H.* Nemo magis accom-
modus ad hanc legationem quam Cocles.
N. Nemo profecto: nam perfrictæ
frontis est, ac bene linguarum: deinde sen-
sum hominis pulchre callet. *H.* Cocles

Cocles

Cocles ab omnibus nobis magnam es
initurus gratiam. C. Equidem ex-
periar sedulo. Verum si non successerit,
ne conferte culpam in Oratorem vestrum.

H. Bene ominare: si te satis noverimus,
impetrabis. Abi Orator, redibis. Ex-
orator, C. Eo, bene fortunet legatio-

nem meam Mercurius, Salve praeceptor
P. Quid sibi vult nugamentum ho-

minis. C. Salve praeceptor observande.
P. Insidiosa civilitas, Satis jam salveo,

dic quid velis. C. Totus Discipulorum
tuorum grex orat ludendi veniam. P.

Nihil aliud quam luditis, etiam absq;
veniâ. C. Scit tua prudentia vigorem

ingeniorum excitare moderato lusu.
quemadmodum nos docuisti ex Quintili-

ano, P. Sane tu isthuc tenes quod pro
te facit, Laxamento opus est iis qui

vehementer laborant: vobis qui segniter
studetis & acriter luditis, freno magis

opus est quam laxatis habenis. C. Ad-
mirimur pro viribus, Et si quid hacten-

us cessatum est, post diligentia sarci-
etur

60 EPILOME COLLO

etur. Pa. Oh sattores! quis erit
 jussor isthuc futurum? C. Ego caput
 mei periculo non subitem esse sponso.
 Pa. Imo eali periculo potius. Scio quod
 non sit tutum tibi credere. Tamen
 hic periculum faciam quam sis bonae
 dei. Si dederis verba posthac nequa
 quam mecum egeris, Ludant, sed ge
 gatim in campis. Ne divertant ad con
 potationes, aut alia nequiora, Ma
 se recipiant domum. ante solis occubitu.
 C. Fiet. Exoravi, quanquam egrè.
 O lepidum caput! omnes amamus
 plurimum. C. Sed interim cavendum
 quid peccemus, alioqui de meo tem
 pore dependendum foret, fide-jussi vestro
 num nomine, Quod si quid accide
 rit non est quod me posthac examine
 gato. N. Cavebitur: sed quod ius
 genus potissimū placet? C. De hoc
 campo consultabimus.

P I L A .

Nic. Nulla res melius exercet om
 corporis partes quàm pila palmaria.

EPITOME COLLOQ. 6

aptior hyemi quàm æstati; H. Nullū
 anni tempus nobis parum accommodū
 est ad ludendum. N. Minus sudabitur
 si ludamus reticulo. H. Imo reticu-
 lum piscatoribus relinquamus: Elegantius
 est palmā uti. N. Age, nil moror: Sed
 quanti certabimus? H. Talitro: sic
 parceretur pecuniæ. N. At Ego malo
 fronti parci, quam pecuniæ. H. Et mi-
 hi frons charior est pecunia. Aliquo per-
 iculo certandum est, alioqui friget lu-
 sus. N. Sic res habet ut dicis. H.
 Utra pars prior evicerit tres lusus, ei
 victa pender sextam drachmæ partem:
 sed hac lege ut quicquid è victoriis
 collectum fuerit infumatur, in convivium,
 ad quod pariter vocentur omnes. N.
 Placet lex & rata esto: Superest igitur,
 ut sortiamur partes. Nam sumus ferme
 pares omnes, ut non admodum referat,
 quis cui jungatur. H. Tu tamen
 me longe peritior es? N. Ut sim, sed
 tu foelicior. H. Etiam hic valet for-
 tuna N. Illa nusquam non regnat. H.

F

Age

62 ERASMI ROTERO

Age fiat fortitio. Euge. bene cecidi
 contigere quos volebam. N. Et
 nostrum sodalitatis non poenitet. H. Ag
 dum simus viri: amat victoria cum
 Sum quisq; locum gnauiter tucan
 Tu mihi confiste à tergo, acceptum
 pilam, si me tranſuolet: tu isthic
 serua, repullurus huc ab aduersari
 revolantem. N. Ne musca quidem
 prateruolarit impune, H. Agite bo
 avibus: mitte pilam in rectum, Q
 miserit nihil præsatus frustra miser
 M. Hem, accipe igitur. H. Mitte
 si Miseris extra lineas, aut intra sup
 tectum vestro damno fuerit, aut cen
 nobis fraudi esse nolim. Tu sane per
 um comode mittis. N. Tibi quidem
 at nobis comode. H. Ut miseris
 remittam, par pari referam. Sed P
 tat ingenue legitimeq; ludere. N.
 Iudo pulchrum est arte vincere. H. P
 scor, atque etiam in bello, Sed hab
 utraq; pars suas leges, Et sunt artes
 liberales. N. Credo plures septem

Sig

EPITOME COLLOQ. 69

Signa terminum testulâ, aut rudere, aut
si stavis pileo tuo. H. Tuo malim, N.
Rursus accipe pilam. H. Mitte: pone
notam, N. Habemus duos terminos
latè lunginquos, H. Utcunque, sed
tamen vincibiles, N. Plane vincibiles
si nemo repugnet, H. Euge priorem
metam præcurrimus, Vicinus quin-
decim, Heus, præbete vos viros, vi-
citantur & hic, si tu tuo confidissis
loco Summus igitur pares, N. Non
diu fatus, Vicinus triginta, Vicinus
quadraginta quinque, H. Scitertis? N.
Non, H. Quid igitur? N. Numeros, H.
Quo pertinent numeri, si nihil est quod
numeres? N. Noster hic ludus est,
H. Præpropere tu quidem, ante victori-
canis triumphum, Vidi qui vicerent ab
hoc numero, qui nihil habebant, Varia
est ut Martis, ita lusus aleæ, Habemus
triginta, jam rursum sumus pares,
N. Nunc serio res agitur, Euge suc-
cessit, habemus potiores, H. Non diu
habitori, dixim? Rursus æquali fortuna

sumus. N. Diu huc fortuna
 anceps utris velit addicere victoriam.
 O Fors fortuna si nobis faueris, da
 mus tibi maritum. Euge, audivit vo
 um, penes nos est hujus certaminis
 victoria. Pone notam cretaceam,
 excidat. H. Jam appetit vespere,
 sudarum est satis, præstat a ludendo
 desistere, ne quid nituis: supputemus
 lucrum. N. Nos evicimus tres drach
 mas, vos duas. Rellat igitur ut eam
 nam ad componendum. Scabinum
 quis solvet pretium pilarum. H. Qu
 nes ex æquo pro sua quisque portione.
 Nam lucrum exilius est, quam ut inde
 possit aliquid decidi.

Ludus globorum missilium.

Adolphus. Bernardus. Arbitrarius.

Adolph. Tu toties apud me gloria
 tus es te mirum quendam esse artificem
 in certamine mittendorum globorum.
 Age, libet experiri qui vir sis. N.
 Nihil detrecto: huc, si quid libet. Nunc
 tu planè, quod dici solet, in planitie
 provoc

pro
 non
 ohia
 an
 Mal
 deci
 ut l
 spec
 cipit
 Aur
 victo
 siu
 mag
 Ger
 pro
 tu
 vict
 bis
 Age
 rana
 dum
 spha
 nens
 Ad.

EPITOME COLLOQ. 65

provocas equum. *Ad.* Et tu senties me non esse alium. *B.* Placetne monomachia, ut unus cum uno congregiatur? an mavis adjungi socios periculi? *Ar.* Malo ~~propius~~ ne qua pars victoriz decidatur alteri. *B.* Isthuc & ipse malo, ut laus in solidum sit mea. *A.* Hi spectatores erunt & arbitri. *B.* Recipio, sed quod erit victori præmium? Aut quæ victo poena? *A.* Quid si victo amittetur auricula? *B.* Imo testium alter exsecetur potius. Non est magnificum certare pro pecunia. Tu Germanus es, ego Gallus: decertemus pro suæ uterq; gen'is gloria. Si vicero tu ter exclamabis, Floreat Gallia. Si victus (quod absit) luero totidem verbis celebrabo tuam Germaniam. *A.* Age, placet conditio. *B.* Adsit fortuna, quando periclitantur hoc ludu duæ maximæ nationes. Sint æquales spheræ. *A.* Nostit saxum illud promittens haud procul à portâ? *B.* Novit. *Ad.* Ea erit mens, & hæc linea. *B.* Est.

sed sint, inquam, pares globi. A. I-
 nus discernas ovum ab ovo, aut ficum
 à ficu: sed mea non refert, utrum man-
 elige. *Ber.* Mitte. *Ad.* Heus tu, mihi
 non brachium, sed balistam habere
 videris, ita torques globum. *Ber.* Sa-
 tis momordisti labrum, satis rotasti
 brachium, tandem mitte. O virum
 Herculeas, sed tamen vinco. *Ad.* Nil
 sceleratus ille laterculus obstitisset, pra-
 verteram te. *Be.* Consiste in spem
 tuæ vestigio. *Ad.* Non utar dolo malum
 Cupio virtute, non fraude vincere,
 quandoquidem de gloria certamen est.
 Benè veritat. B. Ingens profecto ja-
 ctus. *Ad.* Ne ride priusquam vicem
 Adhuc pene sumus pares. B. Nun-
 tes agitur. Uter prior metam contigerit
 is vicerit. *Ad.* Vici: canta. B. Sed
 definiendum erat, quoto ludo constaret
 victoria. Nam primo nondum incalu-
 erunt vires. *Ad.* Definiant arbitri. *Ab.*
 Tertio. B. Placet. *Ad.* Quid ais
 signoscisne victorem? B. Tibi fortunam
 magis

EPITOME COLLOQ.

magis aspiravit, viribus & arte non tibi cesserō: sed quod arbitri pronuntiaverint, id, sequar. *Ar.* Germanus vicit & hoc gloriosior est victoria, quod talem artificem vicerit, *A.* Nunc canta Galle. *Be.* Sum raucus. *Ad.* Hec Gallis novum non est, sed tamen coccyssa. *B.* Floreat Germania ter. *Ad.* Imò res hoc erat canendum, *B.* Contraximus faticulam, eamus ad computatiunculam, ibi perficitur cantio. *Ad.* Non recuso, si ita videbitur arbitris. *Ar. b.* Ita commodius est. Melius canet Gallus collato gutture.

Ludus spheræ per annulum ferreum.

Gasp. r.

tyasmus.

Gasp. Age, nos auspicabimur: victor succedet Marcolphus. *Era.* Sed quod erit victori præmium? *G.* Victus ex tempore faciet & recitabit distichon in laudem victoris. *E.* Accipio legem. *G.* Visne tertiamur uter prior incipiet? *E.* Estq. tu prior, si lubet, ego malim esse

esse Abbas hæc tua conditio potior est tibi
quod tibi nota est arena. Versaris in
arena. G. In hac exercitior sum
in libris: tamen istud perquam exigu-
momenti est. E. Equum est tam
artifex in hoc certamine mihi largi-
nonnihil. G. Imo isthuc abs te per-
sem iustius, sed parum est honesta
caria victoria: Is demum vincit, qui
suo marte vincit. Ita sumus pares,
non melius commissus fuerit olim cum
Bitho Bacchius. E. Tua sphaera com-
dior est mea. G. Et tua vola vine
meam. E. Ludito legitime ablo-
technis, ac dolo malo. G. Dices tu
sem esse cum homine probo. E. Se-
prius audire cupio hujus sphaeristen-
plebiscita. G. Quaternum ludum absolvi
Qui hanc lineam præterierit, in damnum
est. Reliquos limites si transieris, sine
fraude fiet. Qui globum suo loco mo-
verit, perdet jus feriendi. E. Intelligo
G. En occlusi tibi portam. E. Sed
istinc te excutiam. G. Id si feceris, cel-

tibi hujus certaminis palmam. E. Bonâ
 fide? G. Optima: non enim potes alia
 via, nisi sic mittas sphaeram tuam in
 parietem, ut resiliat in meam. E. Id
 experiar. Quid ais bone vir? Non-
 ne depulsus es? G. Fateor. Utinam
 tam sapiens esses quam es felix. Sed
 isthuc centies tentavi, vix semel success-
 erit. E. Imo si quid audes deponere
 pignoris, nisi tertio quoq; experimento
 succederit, vinces. Sed interim redde
 positi præmium. G. Quodnam? E.
 Distichon. G. Reddam. E. Et qui-
 dem ex tempore. Quid arrodis anguem?
 G. Habeo. E. Recita clarè. G.
 Clarissime.

*Plaudite, victori, juvenes hic quotquot
 adfueris.*

Nam qui me vicit doctior est nebula.
 Nonne distichon habes? E. Habeo.
 Sed quale abs te allatum est, tale tibi
 referetur.

70 **EPITOME COLLO****SALTUS.**

Personae

*Vincentius.**Laurentius.*

Vm. Libetne decertare saltus? *L.*
Ludus iste non convenit pransis.
quamobrem? *L.* Quia ventris sabbat
gravat corpus: *V.* Non edmodum sc
qui pransi sunt in paedagogio, nam
plerumq; coenaturunt, priusquam ab
runt prandium. *L.* Quod igitur salu
genus placet? *V.* Auspicemur ab
quod est simplicissimum, à saltu
starum; sive majoris ranarum, ut
tibia, sed junctis pedibus. Qui longiss
promoverit cingulum coronam feret
jus ubi erit satietas, aliud atq; aliud ge
experiemur, *L.* Equidem nullum
cusabo genus nisi quod geritur cum p
culo tibiarum: nolim mihi rem
cum Chirurgis. *V.* Quid si certetur
unica tibia? *L.* Iste ludus est Em
se, valeat. *V.* Hastæ innixum
cum primis est elegans. *L.* Liberal
est certare cursu. Siquidem hoc cer

m

minis genus, apud Virgilium proposuit
 & Æneas. V. Verum sed idem pro-
 poluit & cæstum certamen quo non
 delector. L. Designa stadium; hoc
 loco sit carcer. Quercus ista sit mæra.
 V. Sed utinam adesset Æneas qui pro-
 ponat & præmia Victori. L. Victori
 abunde magnum præmium est gloria.
 V. Victo potius dandum erat præmi-
 um, solatii gratia. L. Sit igitur victo
 præmium, ut lappa coronatus sedet in
 urtem. V. Equidem, non recusarum,
 si tu præcedas tibia canens. L. Est in-
 gens æstus. V. Nec mirum quom sit
 solstitium æstivum. L. Præstitit nat-
 tare. V. Mihi non placet rarum vi-
 ta: animal sum terrestris, non amphi-
 bion. L. Sed tamen hoc exercitamentum
 genus olim cum primis habebatur liber-
 ale. V. Imo etiam utile. L. Ad quid?
 V. Si fugiendum sit in bello, ibi po-
 tissimum valent qui sese curto pedum
 & natatu exercuerunt. L. Artem nasæ
 ludquaquam alternandam. Neque
 enim

72 *EPITOME COLLO*

enim minus laudis est aliquando be-
fugere, quàm fortiter pugnare: V
Sum planè rudis, & imperitus natandi
nec sine periculo versamur in alieno
elemento. L. Sed assuescere oportet.
Nemo nascitur artifex. V. At ego istius
generis artifices permultos audio natasse.
Sed non enatasse. L. Experieris primum
innixus subire. V. Nec subire fido, magis
quam pedibus. Si vobis cordi est natandi
spectator esse malo quam certator.

V E N A T I O.

*Paulus, Thomas, Vincentius,
Laurentius, Bartholomaeus,*

Paul. Trahit sua quemq; voluptas
mihi placet venatio. *Tho.* Placet &
mihi: Sed ubi canes? Ubi venabula?
Ubi castes? *P.* Valeant, apri, urfi, terrores
& vulpes. Nos insidiabimur cuniculis.
V. At ego laqueos injiciam locustis,
insidiabor gryllis. *L.* Ego ranas cap-
tabo. *B.* Ego papiliones venabor.

Difficile

Difficile est sectari volantia. B. Difficile,
 sed pulchrum. Nisi pulchrius esse dicis
 sectari lumbricos, aut cochleas, quia
 carent alis. L. Equidem malo insidiari
 piscibus: est mihi hancus elegans. B.
 Sed unde parabis escam? L. Lumbrico-
 rum ubique magna est copia. B.
 Est, si tibi velint prorepere è terra. L.
 At ego mox efficiam jam ut multae
 myriades profiliant. B. Quo pacto,
 Incantamentis? L. Videbis artem. Imple
 hanc situlam aquâ: hos juglandum sum-
 mos cortices virentes contractos im-
 mittito. Hâc aquâ perfunde solum.
 Nunc observa paulisper; Vides emer-
 gentes? B. Rem prodigiosam video.
 Sic olim opinor, exilliebant armati ex-
 satis serpentis dentibus: Sed pleriq; pis-
 ces delicatioris & elegantioris sunt
 palati, quam ut eicâ tam vulgari capi-
 antur. L. Novi quoddam insecti genus
 quo talibus insidiari soleo. B. Tu vide
 an possis imponere piscibus ego ranis
 facessam negotium. L. Quomodo.

74 EPITOME COLLO

reti? B. Non, sed arcu. L. Novum
piscandi genus. B. At non injucundum. Videbis, & fateberis. V. Quid
si nos duo micemus digitis? B. Ignominiosum
est ac rusticum lusus genus. A. In
locum desidentibus magis convenit quam
in campo versantibus. V. Quid si ce-
temus nucibus? P. Noces admodum
pueris relinquamus: nos grandiuscu-
lumus. V. Et tamen nihil aliud
adhuc quam pueri sumus. P. Sed quibus
decorum est ludere nucibus, iisdem
non in decorum est æquitare in arundine
longa. V. Tu igitur præscribito lusi
genus: sequar quocumq; vocaris. P.
Et ego futurus sum omnium horarum
homo.

Euntes in ludum literarium.

Sylvius. Johannes.

Syl. Cur adeo curris Johannes? Joh.
Cur lepus, ut aiunt præ canibus? S.
Quid hoc proverbii est? J. Quia nunc
adhuc in tempore ante recitatum cata-
logum actum est de pelle mea. S. Hæc
quidem

quidem ex parte nihil est periculi: modo præterita est quinta. Inspice horologium, manus nondum attigit punctum, quod horam ab hora æquis spatiis dirimit. J. Quid loquebatur? S. Horam esse quintam. J. At ego vix habeo fidem horologiis, mentiantur nonnunquam. S. At mihi fide, qui campanæ vocem audiui. J. Sed est aliud, unde magis etiam timeam: reddenda est memoriter hesternæ lectio, satis prolixa. Vereor ut possim. S. Commune periculum narras: nam & ipse vix satis teneo. J. Est nostri præceptoris levitiam. Omnis illi noxa capitalis est, nec magis parcit nostris natibus, quam si coram esset bubulum. S. Verum is non aderit in ludo. J. Quem igitur vicarium constituit. S. Cornelium. J. Strabum illum? Vix nostris natibus: is vel Orbilio plagosior est. S. Verum dicis & ideo non raro sum illius brachio precatus paralysem. J. Non est pium imprecari præceptor: nobis potius cavendum,

76 *EPITOME COLLO*

dum, ne incidamus in illius tyrannum manus. S. Reddamus inter nos vicissim, altero recitante altero codice inspiciente. J. Pulchrè mones. S. Fac præsentis animo: nam merui officit memoriæ. J. Facilè deponerem pavorem si non adesset periculum. At in tanto discrimine quis possit esse securus animo? S. Fateor, attamen non agitur de capite, sed de parte divitiarum.

ALIA,

Cornelius. Andreas.

Corn. Scite te quidem pingis, sed charta tua perfluit. Charta inbhumida est, ac transmittit atramentum. *And.* Quæso ut appares mihi pennam hanc. C. Deest mihi gladiolus scriptorius: A. En tibi: C. Huius, quam obtusus? A. Accipe coriculam. C. Utrum magis scribere cuspide duriusculâ, an molliore? A. Attempera ad manum tuam: C. Ego molliore soleo: A. Quæso ut mihi describas ordine figuras elementorum. C. Græcas, an Latinas? A. Latinas primum conabor

ERASMI ROTEROD. *T*

conabor imitari: C. Suppedita chartam:
A. Accipe. C. Sed meum attramen-
tum dilutius est subinde infusa aqua. A.
At meum lintenulum prorsus exaruit. C.
Imminge, nisi mavis immeire. A. Imò
potius rogabo alicundè. C. Præstat
habere domi, quàm rogare commodato.
A. Quid est scholasticus absq; calamo &
attramento? C. Quid miles absq; clypeo
& gladio. A. Utinam mihi essent arti-
culi tam celeres. Equidem non possum
dictantis vocem scribendo assequi. C.
Prima cura sit ut benè scribas proxima
ut celeriter: Sat' cito, si sat benè: A.
Bellè: Sed istam cantionem cane præ-
ceptorum, quum dicat: Sat' cito, si
sat benè.

Brevis de copia præceptio.

Augustinus. Christianus.

Pincipio res ipsa puris electis, ac
Latinis verbis efferenda est, quod
ipsum posse, non mediocris artificis est.
Sunt enim permulti, qui nescio quomo-
do, copiam & varietatem orationis affe-
ctant.

stant, quum ne semel quidem, res
 possunt apte explicare: isti tanquam
 semel balbutisse sit parum, balbutientiam
 suam alio atque aliis modis reddunt bal-
 butientem: tanquam ipsi secum certamen
 susceperint, ut quam barbarissime
 dici possit, dicant. itaque inepti syno-
 nyma quædam congerunt, adeo inten-
 dum inter se diffidentia, ut ipsa mi-
 sentur quo pacto convenerint. Quis
 enim absurdus, quam hominem pan-
 nosum, cui ne una quidem, quam sine
 pudore possit induere, sit vestis, cum
 tamen subinde suos pannos mutare, ac
 mendicitatem suam pro opibus osten-
 tare? At nihilo minus ridiculi videntur
 isti varietatis affectatores, qui quum
 semel habere dixerint, repetunt idem
 multo barbarius, demum iterum atque
 iterum indoctius: hoc est non oratione
 sed solæcismis abundare, imprimis igitur
 ut dixi, res ipsa aptis atque electis verbis
 est explicanda. Deinde mutatoriis ver-
 bis utendum, si qua, quæ idem efficiant,

rep-

reperiantur, reperiuntur enim per multa.
 Demum ubi propria deficiunt transla-
 titiis erit utendum, si modo verecunda
 sit translatio. Ea quoque ubi deerint,
 si per activa dixisti, ad passiva rever-
 tendum erit, quæ nobis totidem oratio-
 nes reddunt, quot ex activis constabunt.
 Postea verba, si licet, aut in nomina ver-
 balia, aut in participia commutabimus.
 Postremo, ubi modo adverbia in nomina,
 modo nomina in alias atq; alias partes
 commutaverimus, per contrarium dici-
 mus; aut affirmativam orationem in ne-
 gativam commutabimus, aut retrorsum;
 aut certe quod pronunciativè dictum,
 per interrogationem efferemus. Nunc
 exempli causa, hanc sententiam sumamus:
 Literæ tuæ magnopere me delectarunt.

L I T E R Æ .

Epistola, epistolium, scripta, schedæ,
 literæ: Magnopere, mirum in modum,
 miris modis, majorem in modum, mi-
 randum in modum, supra modum, plu-
 rimum non mediocriter, summopere,
 maxi

80 EPI TOME COLLOQ

maximopere, Me, Animum meum,
Pectus meum, Oculos meos, cor
meum Christianum.

Delectarunt.

Voluptate affecerunt, recreaverunt;
exhilararunt, voluptati fuerunt, oble-
starunt, voluptate perfuderunt melli-
tissimæ fuerunt, Iucundissime &c. Habe
materiam; tuum erit componere. Ex-
periamur igitur Faciamus periculum. C.
Tuz literæ magnopere me delectarunt.
Tua epistola mirifice, nos exhilaravit.
A. Verte activum in passivum alia erit
facies. Ut Dici non possit, quam tuis
suis scriptis exhilaratus.

Item per alia verba idem efficientia.

Tuis ex literis incredibilem cepi vo-
luptatem. Ex epistola celsitudinis tuæ
plurimum voluptatis accepi. Non me-
diocre lætitiā tua mihi scripta attu-
lerunt. Gaudio tua me scripta, quantum
eram, perfuderunt. Hic non ita licet
mutare in passiva; nisi in illo possumus
perfusus gaudio, quod usitate dictum

Capiebatur à me voluptas, allatum est gaudium, non perinde usitate dixeris.

Per officio.

Singulari voluptate literæ tuæ me affecerunt.

Muta in passivum.

Tuis scriptis incredibili sum affectus voluptate. Non parum gaudiorum tuum nobis epistolium peperit.

Per sum & nomina Adjectiva.

Tuæ mihi literæ multis modis jucundissimæ fuerunt.

Fuit tua illa epistola sane, quam gratissima.

Per nomina Substantiva.

Ineffabili voluptati tua nobis epistola fuit.

Incredibili jucunditati fuerunt tuæ literæ.

Continua negationem.

Tua scripta non mediocri lætitiâ

perfrui. Nihil in vita tuis literis accidit jucundius, Quamquam hæc oratione ali-

82 *EPITOME COLLOQ*

aliquoties jam usi sumus, quæ non est
negligenter prætereunda. Nam quoties
multum, plurimum, singulariter signi-
ficare volumus, per contrarium verbum
idem efficiemus: ut vehementer te
amat Henricus. Haud vulgariter te amat,
multum me iuvat vinum: haud parum
iuvat. Est vir singulari ingenio, est vir
ingenio non vulgari: est homo doctrinæ
admirandæ. Est homo non contem-
nenda doctrina. Thomas est in summo
apud suos loco natus. Non infimo loco
natus. Augustinus eloquentissimus fuit.
Non ineloquens fuit. Carnegades orator
fuit: nobilis: non ignobilis, non obscurus
& id genus similia quæ nunquam non
usu veniunt. Sed admonuisse rem cla-
rissimam satis est. Nec te lateat, bifariam
non huiusmodi rationum genere uti, mo-
destiæ causa (præsertim si de nobis ipse
loquamur) tum etiam amplificandi gra-
tia. Nam non ingratum, pro valde gra-
to: Non vulgariter, pro singulariter, re-
de & venuste dicimus.

M

Modestus causâ.

Ego literis meis nonnullam doctrinam
sum opinionem consequutus. Semper
curavi, ut in literaria gloria non postre-
mas partes tenerem. De amplificatione,
superiora sunt exempla, nunc ad nostra
revertamur. Nihil tua epistolâ unquam
evenit gratus. Nulla res majori unquam
voluptati fuit, quam tua scripta. Nullâ
unquam ex re tantundem cepi volupta-
tis, quantum ex tuis literis amantissimis.
Hoc modo singulæ orationes superiores
poterunt variari per interrogationem.
Quid tuis literis in vita jucundius esse
potuit? Quid epistolâ illâ tuâ nobis eve-
nit dulcius? Quid ita oblectavit unquam
ut proximæ tuæ literæ? Hoc modo rur-
sum singulas sere orationes variare li-
cebit. C. Quid deinde fiet? A. Jam
paulo liberius totam orationem ver-
temus, ut unam doctrinam pluribus
verbis circumloquamur. C. Dic exem-
pli causa A. Quomodo per nomen
incredible, modo per adverbium, in
etc.

credibiliter dictum erat, unam dici-
nem aliquot verbis commutabimus.
Verbis consequi nequeam quantum tu-
literis sum delectatus. Et mihi scriptu,
tibi creditu, perdifficile fuerit, quanto
jucunditati tua mihi scripta fuerunt. Ex-
plicare prorsus nequeo quam sum tuis
literis gavisus. Et item in infinitum.
Rursum alio pacto. Nam hactenus,
per negationem, & per interrogacionem,
postremo per infinitas orationes vari-
abimus. Nunc per subjunctivas sive con-
ditionales variabimus, hoc modo. mon-
ar, si unquam quicquam fuit tuis literis
aut optatius, aut dulcius, Peream si ul-
res majori voluptati fuit, quam tuarum li-
terarum. Ita me DEUS amet, ut nihil
vita tuis literis accidit jucundius. Et in
alia multa in hunc modum excogitare
licebit. C. Quid deinde? Aug. Nunc
ad translationes, similitudines, & exem-
pla fugiendum est.

Translatio est in his:

Accepi tuas literas, quæ mellitæ fu-
erunt

ERASMI ROTEROD. 23

erunt. Nihil nisi meræ delitiæ tuæ mihi scripta videntur. Mera voluptas sunt tuæ literæ. Et hujusmodi plurima. Sed cavendum ne obsolescis aut durioribus translationibus utamur, quale est illud
Jupiter hibernas cædunt nunc conspuit Alpes.

Et quale est illud, Coena tuorum scriptorum me suavissimis epulis refecit.

Comparatio à simili.

Tua scripta, omni vel ambrosia, vel nectare suaviora fuere. Literæ tuæ quovis melle mihi fuere dulciores. Epistola humanitatis tuæ & siliquam omnem, & mel Attricum, & laccarum omne nectar ambrosiamque Deorum longè superavit. Hic quicquid dulcedine nobilitatum est, in medium adduci potest.

Ab exemplo.

Nunquam adducar, ut credam. Hero Leandri sui literas aut majore voluptate, aut pluribus osculis accerisse quam tuas accepi. Vix crediderim aut cipationem everfa Cathagine. aut Paulum Æmilium

86 EPITOME COLLOQ.

capto Perleo, magnificentiorem egisse
triumphum, quam ego simul ac suavi-
ssima tua scripta, tuus mihi rebellarius
reddidit. Huiusmodi tum ex fabulis,
tum ex historiis infinita possunt inveniri.
E-physics vero sumitur similitudines,
quarum quamplurimarum naturas me-
moriter tenere necesse est. Nunc si liber,
in alia sententia tentemus.

Nunquam dum vivo tui ero imme-
mor. Semper dum vivam tui meminero
quoad vivam nunquam me tui capio
oblivio. Prius vivere desinam, quam tui
meminisse.

Per Comparationes.

Si umbram corpus poterit effugere,
Se hic animus tui quibus oblivio. Tui
memoriam ne Euthyus quidem tui
poterit abolere.

Præterea per idem est, quod fieri so-
luit, aut more Poetico per contrarios.

*Dum iura mentis aper, stabit dum iura
mentis.*

Hinc iter, ego. Et. Quæ

ERASMI ROTEROD.

Quæ non est multi negotii. excogitare. Verum ne immodici videamur, his in præsentia contenti sumus. Alias si voles, copiosius hac de re colloquemur. C. Ego te Augustine jam planè exhaustū putabā. Sed tu præter expectationē, novū thesaurū indicasti, quē si pergas explicare, non ante occupaverit, quam tibi eadē de re desint verba. A. Si ego hac mediocri doctrina & ingenio præsto, quantum Ciceronem ipsū valuisse credis, qui cum Rascio histriæ gesserit legitor? C. Quisquis reliquit, humilicet cœlum, præstat imitari aviculas, rectoque ac lecto nos condere. Proinde vale mi Christiane, suavissime in crastinū. C. Tu itidē bene valetis Augustine omnijū doctissime. **JOAN. TEXTORIS.** *vir doctissimæ Comœdia.*

Personæ. Juvenis, Pater, Uxor

Juv. **A** Mabò pater, æge, icis quid agendum mihi fiet, quo minus vitā hanc breviusculā & bulla fragiliore, in ærumnis degero? *P.* Quid

88 EPITOME COLLO

inquam, tibi est animi? Gauderem quid facerem quod tibi non esset molestum. I. Verum ego te ob eam rem consultum volui: quoniam jam ex Ephebi excessu, ut mihi ætatis provectæ aperires, quod mihi factu videris utile. P. Nihil fili magis in re tuâ esse conspicio, quam ut ludum sequare literarium. I. Non si clamando medius crepueris, istud in animum inducas meum, Pater. P. Quidni induxero? I. Pol, literis nihil unquam magis odiosum mihi visum est. P. Quid ita? I. Ut enī opulento homini servitus dura est, ita delicato corpori odiosa scholaris disciplina. P. Odiosa? I. Odi ædepol. P. Quod ejus rei fecisti periculum? I. Ex aliis hercle periculum feci: atque iis potissimum qui in pædotribarum carceribus & moletrinis aliquandiu fuere relictī. P. Illicne miseriarum aliquid esse dicunt? I. Quin ipsam esse miseriam dicunt. P. Ain' verol? I. Aio enimvero. P. Quid causæ est? I. Aiunt mollicella corpuscula, noctes

& dies flagris illis contundi cruciula
ipsa pedum tenus detunicari. P. Aiunt-
ne esse ullum veniæ locum? I. Nul-
lum hercle, sed quotidie morbos augi-
ficari: puerulorum scapulis undantes
sanguinis rivos ubertim elici dicunt,
ipsoſque interdum non prius ejulantes
relinqui, quā spiritum penè emiserint:
P. Istud probæ indolis adolescentibus
fieri non dicunt. I. Nullū sane disci-
men afferunt: eadem est Præceptorum
in omnes torvitas, idem furor, eadem
violentia. P. Erras si credis, fili. I.
Ædepol & credo Pater. P. Hoccine
credibile est quenkūq̃ esse tantæ feritatis
Ludimagistrum, qui infantulos ad
mortē usque verberet? I. Credibile
non putarem Pater, nisi nuper unum
plagis pessimè confectum, protinus in
humari, vidissem. P. Morbo fortasse la-
borabat, & ægritudini succubuerat. I.
Nullum mediis fidius morbi contagium
lenserat. Quoniam igitur modo perisse
dicunt? I. Dicunt à leoninæ torvitatibus

sanguinario Præptore flagris primo cruci-
entatum, demum pedibus miserè tur-
bulentatum: postremo in parietes (dictu-
borendum) impetuose jaculi more, con-
tortum. P. Erras inquam si credis
fili, I, Nec erro ædeph & credo Pater,
P, Aliter tibi persuadeas velim, I, Pot
non si Demosthenes & Tullius adfuerint
mihi unquam persuaserint, P, Saltem
id patris vel mandato, vel precibus
condones, I. Pater, quicquid aliud vult
impera, mandatis tuis stetero: sed quod
scholas ingrediar, & ferulæ me submitta,
non obediam, etsi me pugnis tuis in-
terficias. P, Hei fili, I, Tuus hercle filius
sed Pater non esses si in eum me com-
pelleres pristinum, ubi me minutatim
discerpendam conspicias, P, Discerpenti
conspicerem: Istuc nunquam vellem ex-
cogitare, I, Missa isthæc faciamus vel-
lem pater, siquidem mihi nausæ ex-
citant, P, Quid igitur aliud feceris,
quo tibi victum quærites: Vis militiam
sequendo Trojanorum vel Romanorum

ERASMI ROTEROD. 91

numero conscribi: I. Deterius loqueris,
nullum officii genus mihi gratum est,
quod plagis & vulneribus sit obnoxium
P. Aliquid agas oportet. Vis instar
eorum qui latrinas exhauriunt, inhone-
sto victitare lucro. I. Tene tui puderet
qui filium eo deprimi velles: P. Eo de-
primi nolim. Quoniam tamen scriptum
est, qui non laborat, non manducet,
aliquid agas expedit. I. Pater, vis in
verba pauca tibi conferam: quid est,
quod me titillet maxime. P. Volo. I.
Votis meis non acquiesces. P. Forfitan.
I. Sed dic bona fide quæso: acquiesces
P. Si factum iustum fuerit quod petiveris.
I. Iustum putes factum & licitum. P.
Nunc igitur petas. I. Quum sim forma
adeo venusta & liberali, ut nihil supra,
uxorem velim ducere. P. Papas! quid
audio: I. Hocine acquiescendi pri-
mordium. P. Hei juvenem delirum!
I. Nescio quid facturus sim, quod sto-
machum tuum delectet. P. Uxorem
quæris miserrime Nigot: quid aliud est
quam

quàm jugum & onus appeteret: I. S
 onus, esto: ducam tamen si permittas
 P. Id meo non fiet consilio. I. Saltem
 non relucteris. P. Non reluctabor: sed
 si stultitiae tuae te poeniteat, neminem
 præter te unum arguas. I. Neminem
 arguam Vale Pater. P. Vale fili. I. Mei
 Camilla, sopitine quiescunt antiqui amo-
 res nostri: V. Meus quotidie augeſcit.
 I. Et meus augmentum suscipit Jam de
 aliquando his, quæ amantes duriter ex-
 cruciant, finem imponamus, ad conu-
 bia descendamus. V. Perplacet. I. Hunc
 ego annulam in amoris perpetui pignus
 confero. V. Hoc ego meæ fidei xeniū
 tibi præsto. I. Jam jam ut moris est
 Presbyterum adæamus, qui nos indissolu-
 bili vinculo copulet. V. Adæamus. Va-
 lete spectatores tantisper dum è templo
 redierimus. P. O perdeliram juvenum
 recordiam. O inopes concilii animos, qui
 patribus invitis ad protogamiam, seu
 primas nuptias accedunt, miseriarum &
 factionum ignari, quas affert conjugalis
 thala.

thalamus laborum expertes, quos nutriendorum liberorum sumptus expetit: impendiorum nescii quæ domestica necessitas exigit, hinc uxor oblatrat, hinc in cunabulis vagiunt filii, hinc aliquanto provectiores corvorum more cibum appetunt. Hinc nundinæ maritum ad quæstum vocant. Voluit tamen fatuellus meus filius dissuadente frustra parente, uxorem ducere, putans lætitiā illam quæ primo nuptiarum die titillat perpetuam fore. Verum experietur, quod scripsit *Hippocrates*, duos tantum dies uxoris esse dulcissimos, nuptiarum videlicet, & mortis. Experietur inquam verum, diem videlicet nuptiarum, multorum malorum initium. Appetitque ut opinor tempus quo sibi accidisse vellet, quod *Eupolini* & uxori contigisse avertit *Ovidius*: quos primā nuptiarū nocte ruinā lecti interfectos his avertit versibus.

Sis tibi conjugii non prima, novissima vita.

Eupolin hoc perit & nova nuptia modo.

Sed

Sed adesse video meum uxorium
 tuellam cum sponsa. Ego igitur
 tantisper quiescam donec videro quo mo
 re una vixerint. I. Uxor mea. V.
 Mi Marite. I. Quanta est in conjugio
 voluptas! V. Quam vehemens & sus
 vis amor! I. Quot concharum oscula
 V. Quot risus? Maritus cum uxore ob
 lectatur. V. Uxor cum Marito ridet. I. Un
 compotant. V. Unà comedunt. I. Qui
 igitur nuptias vitaperet? V. Quis Aristote
 non condescendat in ethicis scribenti, vi
 solutio ducenda est. I. Quis cum
 lum liberorum, sed natus & quid
 fa? I. Quis cum Heracle non fateatur
 genus hominum sociale: ipsius autem
 societatis principium esse conjugium
 fuit: quò neque civitates consistere,
 neque domus perfecta esse possent. V. Por
 tagoras, Socrates, Crates etiam qui
 sui supellectili fuere, ut à majoribus
 meis accepi, uxores duxerunt: cum
 conhabituere, nec impedimento esse
 Philosophiae putaverunt. I. Quid queso

secundum naturam magis est quam unod
 rem ducere? V. Faceffant igitur qui nu-
 ptias, velut periculosum aliquid respu-
 unt. I. Faceffant, qui ducendat non esse
 uxorem dicunt. V. Sed heus Marite,
 hoc nuptiarum die, laute & genialiter
 vivimus, quid vero in die crastino co-
 medemus? I. Jam quæ futura sunt præ-
 spicias? V. Nisi id in rem meam fore
 conspicerem quæ futura sunt non con-
 templerer. Opus est igitur ut recte
 operi accingas, quo nostrum utrique
 victum quaeritas. I. Men, discruciare jam
 quaeritas? V. Quid discruciare? Sed no-
 stræ duorum utilitati consulere velim,
 prospera igitur quicquid feceris. I. Ali-
 quando saltem adhuc requiescere per-
 mittas. V. Vin' nos mediâ consumi?
 I. Nolim. V. Prospera igitur inquam,
 secus ignaviâ tuam mihi non placere
 periclitaberis. I. Merito molesta esse jam
 mihi? V. Quid hic verborum est, ser-
 vâne viri videor obliquata miseribus?
 I. Non voluptas ut nunquam es perperam
 bona.

96 **EPITOME COLLO**

bona. V. Nullum ergo mandatis me
locum reliqueris? Vapula. I. Hei ma
xor, ne tam. duriter in me laevia
Quicquid voles, exequar properè. V.
Has citellas humeris super impone, et
lignum venale compitatum deferas, quo
nostrum utrique victum quærites. Pergo
Nigor. I. Quam miseri sunt qui uxori-
bus suis nubunt, miseri quibus uxore
imperant: verum nunc experior quod
mihi pater prædixerat, multas in ma-
trimonio esse misérias; miserum me!
Quid agam. Si domum nummis vacua
rediero fanatica illa muliercula duriter
me jugulabit. Heus tu qui propinquus
hic astas hoc me exoneres ligno, stipem-
que aliquam mihi conferas, secus hodie
postremum me vides. Nunc paratâ pe-
cunia ad uxorem redeo. Hem uxor,
adest diurnum lucrum. V. Id tantum
nobis comparasti sceleratissime Nigor/
Vapula. Vapula. I. Pol ego plura non
perferam. V. Insurgis in me nefarius
Ego tibi sane faciem unguibus deforma-
bo.

nunquam in flagitia reverti mihi continget. V. Surge igitur. I. Faciam quicquid iusseris. V. Aquam situlis exantlaturus propera. I. Dicto citius pareo. Hei! Quam miseri sunt, qui uxoribus suis nubunt, vellein primo nuptiarum die me subitanea morte consumptum fuisse. Hei misero mihi. quid faciam? Redeo uxor, aquam affero. V. Hena, quid hoc lachrymarum est? I. Non lugeo. V. Non, si sapis, Telam hanc ad rivum lavatum propera. I. Næ uxor pareo. V. Propera inquam. I. O infortunatam maritorum conditionem, vellein me terra fuisse absorptū, quum Mater me peperit, Quid faciam! Quo me vertam Miserum me, qui hanc mulierculam in uxorem duxerim: Redeo uxor, mundam refero. V. Scelestè cur labeculam hanc non abluisti? vapula: tu tantisper dum rure rediero, domi remane, ac me ibidem operire: & cave si pedem commutaveris. I. Ah! Pater, pater. P. Ah! fili. Verum nunc experior verum esse

I

quod

98 **EPITOME COLLOQ**

quod prædixeras. P. Quid illud. I. Permultas in matrimonio esse miseras. P. Periculum fecisti. I. Plus satis expertus sum. Fanatica uxor mea scapulas flagris mihi mutilavit, neque magis mutire licet, quam si lapideus essem. Suis mandatis parere cogor. vellem me primo nuptiarum die terra fuisse absorptum. P. Tu quoniam consilio meo acquiescere reculasti, perpetere quicquid merito pateris. Nam quod pertulisti nihil est: longè plura passurus es. Quod si soli tibi id contingere cogitas, audi turbulentam Socratis Xantippem. Audi quibus convitiis Maritum insectetur obtundere.

JOAN: TEXTORIS.

De Pace Carmen.

A Gricola pigris infundite semina campis,
 Ut vobis duplex fœnus arista gerat

Rey

ERASMI ROTEROD. 99

Reptile cornigeris invertite bobus aratrum,
 Torpentes istidem vomer hzulcet agros,
 Et quum protulerint flavis sua gramina culmi,
 Jugera productis tunc spoliare comis.
 Nec vos mortifers turbent incendia belli:
 Omnia pestifera semina litis eant.
 Infernas te Persephones comitatus ad umbras
 Mars habitat stygis carceris exilium.
 Prateritis Bellona jacet viduata triumphis,
 Et veteris sceptrum perdidit imperii.
 Pax hominum votis quoties qualita resurget.
 Et caput auricomis solis utramque domum.
 Nec modice patitur scintillam vivere litis.
 Quis terras omnes imperiosa tenet.
 Dicite Jô juvenes, redeunt Saturnia regna,
 Venit & antiqua religionis honos,
 Ecce hilaris suavis tendit concordia pennas,
 Vernaque Cecropia crescit oliva dea.
 Claudite Romulida Jani modo templa bisfrontis,
 In media captus langueat ade furor.
 Innumerisque etiam vinctus post terga cathenis,
 Sanguineo rabie percussus ore fremat.
 Tu modo Lamniacis requiem concede ministris,
 Ferrea caligena, qui facis arma Jovi.
 Nil opus est missâ Parthi post terga sagittâ,
 Tela nec inflexis arcubus acta juvant.
 Penthesilea nec opus vestire securim,
 Qualevis Harpalyce Thermodoonta secat.
 Saxeæ nil prosunt Baleavis verbera funda,
 Nil qua fulmensger projicit arma Tonans.

100 'E P I T O M E C O L L O Q

Nil opus obiectis corpus defendere peltis,
 Compressum galea nil onerasse comam.
 Nec iuvat aeris componere turribus ignes.
 Aut tacitas summis turribus excubias:
 Nec serets fas est portas occludere ferro.
 Proditor à tutis urbis hostis abest
 Discite jò juvenes latum paena canamus,
 Mascula cælitibus ponite thura assis.
 Innocua siquidem venerunt tempora pacis:
 Mortua sopita semina litis eunt.
 Per viscos celebres. per compsta spargite flammæ,
 Snavsdicis nubes tangite carminibus.
 Depositoque metæ ferratas pandite portas,
 Exulet à veteri Mars pater imperso.
 Neptuni bellator equus concessit olivæ,
 Palladis arma jacent, pax dsadema capit.
 Pax capit imperium, Mavors discessit ad umbræ,
 Discessit Mavors, pax capit imperium.

D I A L O G U S P U E R I E T P R Æ C E P T O R I S.

pu: QUID faciendo vitam æternam
 possidebo; pr. In lege quid
 scriptum est? quomodo legis? pu. Dilige
 Dominum Deum tuum ex toto corde tuo
 ex tota anima tua, ex omnibus viribus
 tuis, ex omni mente tua; & proximum
 tuum

tuum sicut teipsum. *pr.* Recte indi-
 casti, hoc fac & vives. *pu.* In his duo-
 bus mandatis, rotane lex pendet, &
 Prophetæ? *pr.* Maxime: qui enim di-
 ligit proximum, legem implevit. Nam
 illa: Non occides: Non furaberis: Non
 adulteraberis: Non falsum testimonium
 dices: Non concupisces rē proximi tui,
 & si quid est aliud præceptum, in hoc
 sermone summam comprehenditur:
 Dilige proximum tuum sicut teipsum.
pu. Non potest amor Dei subsistere sine
 dilectione proximi. *pr.* Nequaquam. *pu.*
 Cur non? *pr.* Nam qui habuerit sub-
 stantiā mundi, & viderit fratrem suum
 egenū, & clauferit viscera sua ab eo,
 quomodo charitas Dei manet in eo. Ad
 hæc dicit Johannes Evangelista, Si quis
 dixerit, quoniam diligo Deum, & fra-
 trem suum oderit, mendax est: qui
 enim non diligit fratrem suum quem videt.
 Deum quē non videt quomodo po-
 test diligere, quia Deum nemo vidit
 unquam. Si igitur, inquit esurit inimicus

tuus. pascere illum: si sitit, da illi potum
 Hoc enim si feceris, carbonem ignis co-
 cervabis in caput illius, & Dominus red-
 det tibi. Ideo hoc preceptum habemus
 a Deo, ut qui diligit Deum, diligat &
 fratrem suum.

Decem Dei verba, sive praecepta.

Mente Deum tota venerare & semper adorare
*Non iures frustra, sanctissima numina
 divum.*

*Hinc caveas festis quicquam exercere diebus
 Quod veritum est. Magno pius affice honore
 parentes.*

*Non hominem occides. Numquam furare. Ma-
 lignus*

*Esse cave testis. Nec non bonus effuge lectum
 Concupere alterius tadas sedare jugales.*

*Non modo ne turpis sis lege iubeatur adulter;
 Sed ne nupta quidem alterius tibi mente petatur
 Cuncta aliena, bonus quo sis, cupisse caveo.*

Adversus calumniam Hendecasyllabi
 Phaleucii

Per Nicolaum Dietrichum.

Dolorum haud lacerare me libellos
*Quisquam existimet: at capaciore
 Aetatis solidos manere norst.*

Tan-

Tantum hic effigiare crassiores
 Subprimis pueris studemus annis,
 Quam frugem facile suis libellis
 Excerptis; passenter, illa primum
 Quis scribere. igitur rogo protervos
 Dentes Zoile comprimas, licebit
 Ut transte currat promptior,
 Cui servis nequst brevis tabella hac,

Σπάρται ἐν ἰλαχίς με μῆσοι κοσμεῖν

Ad bonas literas alphabetica adhortatio
 per

Cornelium Graphenum Trimetri.

Age heus puer, bonas capesse Litteras.
 Bona bonum reddent vtrum te Littera
 Cunctas opes superant bona undique Littera
 Diss proximum dabunt bona te Littera.
 Expers earum quisquis est, merito est pecus.
 Famam bona pulcherrimam addunt Littera,
 Grats omnibus norint bonas qui Litteras.
 Homo absque Litteris, caro est sensu sine.
 Juventa Litteris semper adest virens.
 Κακὴ bonis Litteris abest corruptio.
 Lippus, videntque cacus est Litteris carens,
 Mentem excelunt rudem elegantes Littera:
 Nihil scit is, nescit bonas qui Litteras.
 Odit bonum omne, Odit bonas qui Litteras.
 Penetrant Olympum, atque omnem abyssum Littera;
 Rerum omnium scientia est in Litteris.
 Si que hic beatitas, ea est in Litteris.
 Tu Litteras habes, Habeas bona omnia

EPITOME COLLO

*Quae esse clausus? Nobiles disce litteras.
Agis animis quare? Bonas pete litteras.
Itaque tuus a bona expectanda littera.
Non pervenias tibi paratur litteris.*

Ad virtutum studia adhortatio.

Q*uam messe in tenera frumentum colligit, hercle,
Illa quidem est prudens, est probis, et
sapientis.*

At vero statem totam qui fertur hic atram.

Turpiter infamem, ac detecus omne ruit.

*Collige scilicet Puer, dum tempus, collige fructus,
Virtutum & Quas te dabo parve bonis.*

Sic bonus haud parvus, sic ingens gloria tecum,

Semper erit: contra prae gravis usque pudor.

*Nunc tua messis adest, tua nunc tibi voluitur
aetas*

Dum vigor est animo, dumque iuventa vires.

Ad DEUM Omnipotentem.

*Dei Regem, benedicte parens, qui trinus
& unus*

Regnas. infirma supportsare anima.

C. W. B.

F I N I S.

cla,
el

Am,

n,
or.
etm

iret

vinu

. B